

‘De boze burger bestond altijd al’

Pagina 11

Telescopen helpen haar land vooruit, zegt Zuid-Afrikaanse minister

Pagina 3

Opinie: de universiteit mag dan overspannen zijn, genezing is simpel

Pagina 6

Onno Blom: ‘Het enige wat een biografie moet zijn, is een goed boek’

Pagina 9

Vrouwen zijn nog buitenstaanders...

Aldus oud-minister Jet Bussemaker

‘Soms moet je een steen in de vijver gooien’, zegt Jet Bussemaker. De oud-minister van Onderwijs geeft vanavond de Annie-Romein Verschoorlezing in het Academiegebouw.

DOOR VINCENT BONGERS ‘Het is een rare overgang’, zegt Jet Bussemaker (1961) over het einde van haar ambtstermijn als PvdA-minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

‘Ik had het proces al een keer eerder meegemaakt. In Balkenende IV was ik staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Dat kabinet viel heel onverwacht. In 2010 stapte ik na een bezoek aan de Olympische Winterspelen als staatssecretaris in het vliegtuig naar Nederland en landde als ambtelos burger. Twee dagen later werd ik met twee volle tassen thuis afgezet en was het voorbij.’

Door de lange formatie van Rutte III, ging het dit keer juist andersom. ‘Het einde van mijn ministerschap vertrok zich in een extreme vorm van slow motion. Zelfs in die mate, dat je haast ging denken dat het er nooit meer van zou komen. Als je heel lang demissionair bent, word je eigenlijk steeds minder demissionair. We hadden de begroting voor 2018 al rond en het onderwijsjaar was al lang weer begonnen, voordat er eindelijk een nieuw kabinet was.’

Als minister zette Bussemaker zich sterk in voor emancipatie van vrouwen. Vanavond geeft ze in het Academiegebouw de Annie-Romein Verschoorlezing, die elk jaar op internationale vrouwendag wordt gehouden.

De titel van uw lezing is ‘de Nederlandse vrouw: bakfietsmuts of gelukkig deeltijd-mens?’ Waarom?

‘Die stereotypes spelen een heel erg grote rol in het debat. Het verwondert mij dat discussies over de economische zelfstandigheid van vrouwen in Nederland onmiddellijk in de emotionele sfeer worden getrokken. Dat is echt heel raar. Alle andere discussies kun je zakelijk voeren, maar bij dit onderwerp lijkt dat onmogelijk. Er komen gelijk individuele verwijten.’

‘Ik heb als minister vrouwenemancipatie en economische zelfstandigheid weer op de politieke agenda gezet. Niemand had het er na-

melijk nog over. Aart Jan de Geus (CDA-minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in Balkenende I, II en III, red.) riep in 2003 zelfs dat de emancipatie voltooid was. Dat is niet het geval. Ik wilde dat daar echt weer aandacht voor kwam. Je moet soms een steen in de vijver gooien. Ik heb krachtig verwoord dat het zorgelijk is dat maar zo weinig vrouwen economisch onafhankelijk zijn. Daar kreeg ik heel veel boze reacties op.’

Zoals?

‘Mensen die vonden: “Waar bemoeit u zich eigenlijk mee? Ik bepaal zelf wel wat goed voor mij is.” Maar ik vertel individuen echt niet hoe hij of zij hun leven moeten leiden. Maar het is wel belangrijk om een maatschappelijk debat te voeren over de wenselijkheid van economische onafhankelijkheid van vrouwen.’

‘Als we dat inderdaad belangrijk vinden: wat gaan we dan doen om dat voor elkaar te krijgen? Meer verlofregelingen? Betere kinderopvang? Een andere houding van werkgevers? Maar aan dat soort kwesties komen we door die emoties nauwelijks toe.’

Lang niet alle universiteiten lukt het om het aantal vrouwelijke hoogleraren flink op te schroeven. Hoe komt dat?

‘Bij elke stap op de carrière ladder wordt het meer en meer dringen. Het is dan moeilijker voor buitenstaanders, en vrouwen zijn nog buitenstaanders, om een plek te verwerven.’

‘Ik heb als minister de Westerdijkleerstoelen ingesteld. Het is de bedoeling dat dit jaar honderd extra vrouwelijk hoogleraren worden aangesteld. Ik heb wel geprobeerd het zo vorm te geven dat er geen situatie ontstaat dat vrouwen Westerdijkhoogleraar worden en dat mannen nog vaker de reguliere leerstoelengaan bezetten. Als universiteiten dat doen, krijgen ze het geld niet.’

‘Het kan anders. Twintig jaar geleden was ik visiting fellow aan Harvard. Ik was stomverbaasd hoeveel vrouwen daar hoogleraar of universiteitsbestuurder waren. Universiteiten die hoog scores in de internationale lijstjes hebben allemaal veel vrouwen in hoge posities.’

> Verder lezen op pagina 8

Vandaag onthult Jet Bussemaker veertien schilderijen van Leidse vrouwelijke hoogleraren in de Senaatskamer van de universiteit. Maar waarom moest ‘de meest feministische man van Nederland’ wijken?

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN In de Senaatskamer van het Academiegebouw kijken zo’n honderdtwintig gezichten van wetenschappers op de bezoekers neer. Portretten van voornamelijk oude mannen.

Tot deze week, want er zijn veertien vrouwelijke wetenschappers bijgekomen. Hun portretten waaieren in een diagonaal uit onder het schilderij van Sophia Antoniadis, de eerste vrouwelijke hoogleraar en tot voor kort te enige vrouw die in de Senaatskamer te vinden was. De schilderijen, vers in de

verf en modern, steken behoorlijk af tegen de donkere, statige portretten van de rest. Eveline Crone is afgebeeld met laptop, archeologe Corrie Bakels liet zich afbeelden met een graafmachine op de achtergrond, en historica Nicolette Mout zit met kat op schoot voor een kleurrijk landschap.

Nóg een opvallend verschil: de vrouwen leven allemaal nog. ‘We hadden vroeger drie criteria om in de Senaatskamer te hangen: een grote wetenschappelijke reputatie, een goede schilder en de harde eis: je moet overleden zijn’, zegt Willem Otterspeer, hoogleraar universiteitsgeschiedenis. ‘Aan die laatste heeft de rector bout een einde gemaakt.’

> Verder lezen op pagina 5

Foto's Marc de Haan

Bier en barbecue? Of een snelle Audi?

De partijen voor de gemeenteraadsverkiezingen gingen elkaar tijdens ‘het Leidsch Debat’ verbaal te lijf. ‘Het liefst praat ik iedereen naar de mond.’

Pagina 3

Onterechte kosten voor studie claimen

Studenten die onterecht extra kosten maken voor hun opleiding, moeten bij hun universiteit een klacht indienen, vindt de minister van Onderwijs.

Pagina 4

Ruimtegebrek bij milieukundigen

Het Centrum voor Milieuwetenschappen groeit zo snel dat het een tekort aan ruimte heeft. ‘We hebben anderhalf keer zoveel kantooroppervlak nodig.’

Pagina 5

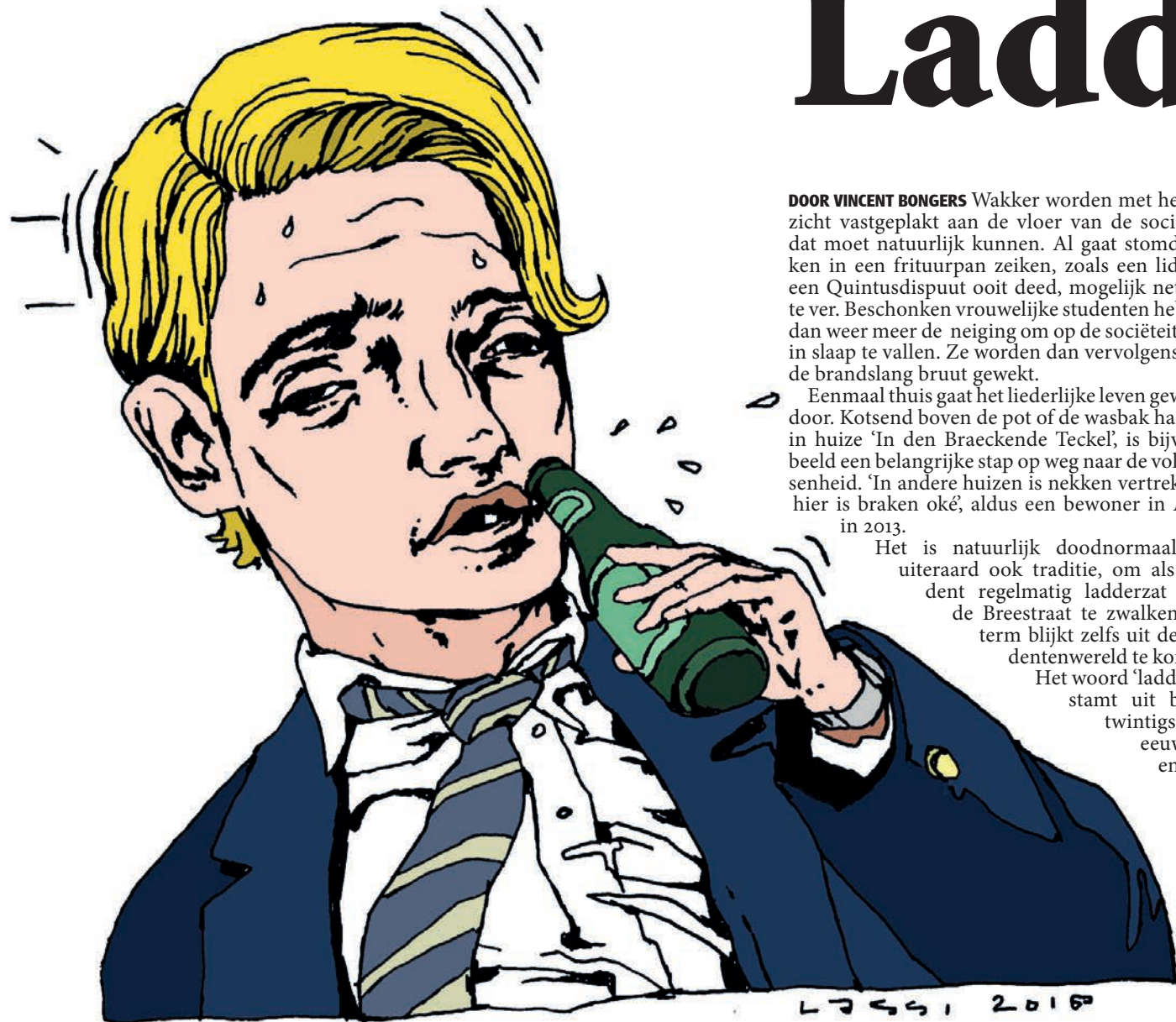
Twitteren kan de democratie helpen

Kan Twitter burgers en politiek echt bijeenbrengen, of is het enkel bron van reclame en bedreigingen? Een politicoloog onderzocht het, en is blij verrast.

Pagina 7

Bandirah Pagina 12

Ladderen

DOOR VINCENT BONGERS Wakker worden met het gezicht vastgeplakt aan de vloer van de sociëteit, dat moet natuurlijk kunnen. Al gaat stomdronken in een frituurpan zeiken, zoals een lid van een Quintusdispuut ooit deed, mogelijk net wat te ver. Beschonken vrouwelijke studenten hebben dan weer meer de neiging om op de sociëteits-wc in slaap te vallen. Ze worden dan vervolgens met de brandslang bruut gewekt.

Eenmaal thuis gaat het liederlijke leven gewoon door. Kotsend boven de pot of de wasbak hangen in huize ‘In den Braeckende Teckel’, is bijvoorbeeld een belangrijke stap op weg naar de volwassenheid. ‘In andere huizen is nekken vertrekken, hier is braken oké’, aldus een bewoner in *Mare* in 2013.

Het is natuurlijk doodnormaal, en uiteraard ook traditie, om als student regelmatig ladderzat over de Breestraat te zwalken. De term blijkt zelfs uit de studentenwereld te komen. Het woord ‘ladderen’ stamt uit begin twintigste eeuw en is

waarschijnlijk bedacht door Groningse studenten. Dronkenlappen die niet meer op hun benen konden staan, brachten zij op ‘eene ladder thuis’.

Kortom, zuipende studenten zijn cultureel erfgoed en ook universiteiten zijn doordrenkt met drank. In februari galmde tijdens de verjaardag van het bolwerk van de vrijheid nog het Leidse lied ‘Io Vivat’ door de Pieterskerk.

‘Deze is de vriendschapsbeker, met het medecijn tegen verdriet! Wanneer er niets meer in de beker is, laat hem dan weer opnieuw gevuld worden. *Io Vivat!*’

Onder veel studenten leeft zelfs het idee dat er voor hen andere maatstaven gelden wat betreft alcoholisme dan bij het gepeupel. Naar verluidt zou in het lemma van het woord ‘alcoholist’ in de *Dikke van Dale* zelfs een uitzondering zijn opgenomen voor studenten. Onzin, uiteraard, maar wel hardnekkige quatsch.

Eigenlijk is het dus niet eens zo heel vreemd dat een student zich onlangs in een rechtszaak op een bijzondere manier verweerde tegen het intrekken van zijn rijbewijs. De man was twee keer dronken achter het stuur gesnapt, was volgens de officier van justitie een ‘alcoholist in ruime zin’. Reden voor de rechter om het rijbewijs ongeldig te verklaren.

De student ging in beroep. Hij vond dat het Openbaar Ministerie onvoldoende rekening had gehouden met het gegeven dat er ‘onder studenten soms flink gedronken wordt en dat dit hem nog geen alcoholist maakte’.

Tevergeefs. Dat studenten veel zuipen vond de rechter ‘niet van belang’. De uitspraak bleef staan.

Colofon

Redactie-adres Reuvensplaats 3, 2311 BE Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071–527 7272
Website mareonline.nl
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 15000
Hoofdreductie
Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl
Redactie
Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl
Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Susan Wichgers s.wichgers@mare.leidenuniv.nl
Daniëlle Tuk (stagiaire) danielle.tuk@live.nl
Medewerkers
Fernke Blommaert · Mattijn de Groot · Holger Gzella · Monica Preller · Marit de Roij · Benjamin Sprecher
Fotografie Taco van der Eb · Marc de Haan
Illustraties Bas van der Schot · Bandirah · Silas.nl
Basisonwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie
Art direction en vormgeving Marcel van den Berg
Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk
Advertenties Bureau van Vliet B.V.
Postbus 20 2040 AA Zandvoort
Telefoon 023 - 571 47 45
Redactieraad
Prof. dr. J.C. de Jong (voorzitter) · Prof. dr. F. Israel (vice-voorzitter) · Asel Arykbaeva · Esmee Braam · Prof. dr. Willem van der Does · drs. Bart Funnekotter · drs. Malou van Hintum · Bas Knapp · Prof. dr. Rick Lawson · Josephine Say · Bo Steehouwer
Jaarabonnementen
Een jaarabonnement op *Mare* loopt van september t/m juni. Belangstellenden kunnen *Mare* thuisgestuurd krijgen door €35 over te maken op IBAN NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden (o.v.v. *Mare* en SAP-nummer 6200092091) en vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl. Studenten betalen €25.
Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het studentnummer vermelden.
Adreswijzigingen, klachten en opmerkingen over de toezending redactie@mare.leidenuniv.nl 071-5277272
Ingezonden mededelingen
Mededelingen voor het op donderdag verschijnende nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag 16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.
ISSN 0166-3690

Bildung

Het is een verleidelijke overweging dat culturele en intellectuele verfijning de afgrond van de menselijke natuur kan overbruggen. Raymond Asquith, een veelbelovend jurist, zoon van een Britse premier, poogde de gruwelen van de Eerste Wereldoorlog met poëzie te beantwoorden: *Why not in the last resort // Versify the Train Report?* Dit idee is geworteld in een romantische traditie (*After all the thing's been done; // Goethe was a bloody Hun*); pianist en muziekpedagoog Edwin Fischer benadrukte nog in een oorspronkelijk in 1945 geschreven boek de ethisch-morele kracht van Beethovens sonates, omdat die gevormd waren door weerstand tegen driften en goedkope effecten. Stemmen uit een vergane wereld: Asquith sneuvelde in 1916 aan het Somme-front, waar het oude Europa al grotendeels ten onder ging.

Bij menigeen op de moderne universiteit die zichzelf met geschreeuw, gebaren of graaierij breed maakt, mis ik zo'n brille, overzicht en ruimdenkendheid. Dat te kweken is – ik doe een beroep op mijn genetische donkerbosdiepzinnigheid en intuïtie als moedertaalspreker – de essentie van het herrezen concept *Bildung*, ook zonder notulen in sonetvorm. Humboldt, die dit filosofisch-antropologische begrip omzette in een politiek programma, wilde echter geen opleidingen Algemene Studies, *Global Vagueness of Interdisciplinary Whatever*, hij ging een corrupt onderwijsbestel te lijf door talen, wiskunde en geschiedenis als fundament van alle specialistische kennis vast te stellen.

Toch leidt eruditie niet vanzelf tot voorbeeldig handelen, niet eens in mijn vak. Neem Johannes Pohl (1904-1960), een hebraïcus, bibliothecaris en afvallige priester met twee doctorstitels (maar waardeloze publicaties) die na studies in Bonn, Rome en Jeruzalem als wetenschapper mislukte, trouwde, de nieuwe tijd omhelsde, antisemitische propagandastukjes schreef en Alfred Rosenbergs cultuuriδεologen adviseerde. Uit dienstbaar opportunisme ondersteunde hij de plundering van joodse boekencollecties in bezette landen. Zodra hij arriveerde en zijn leren handschoenen uittrok, kwamen de nobele vingers – op foto's goed te zien – van een geleerde tevoorschijn. Nauwkeurig taxeerde hij de gevonden drukken en handschriften, bepaalde de kopstukken, die beslist geroofd moesten worden, deed zijn uniformmantel weer aan en ging ervandoor. Na de oorlog werkte hij bij het Duitse Groene Boekje, als taalnazi.

Een gerijpte vorm van parate, uitgebreide feitenken-

nis fungeert evenwel als remedie tegen bekrompenheid, mits er houding achter zit en niet slechts de losse weetjes waarmee narcistische klets-kousen, die niets memorabels te vertellen hebben, opscheppen om hun middelmaat te camoufleren. Ook een filoloog als ik doet in wezen niets anders dan dingen opzoeken; die moeten uiteindelijk wel tot orde, samenhang en een rijke inwendige wereld leiden. *Bildung* is geen alternatief voor specialisatie maar stijgt op uit het ontzag voor waardevolle en dus moeilijke onderwerpen, die liefde, permanente toewijding en synthese door oordeelskracht vergen, net als het leren van een instrument of een kunst.

Het bewuste dagelijkse contact ermee voedt geleidelijk een oriënterend vermogen om de eigen potentie en beperkingen in te zien, zelfstandig een individuele, beargumenteerde positie in de sociale en culturele omgeving te kiezen en als persoonlijkheid met open ogen en een stabiel waardesysteem door het leven te gaan. Deze ruimte ontstaat pas als men het intensieve meer waardeert dan het extensieve. Een diepgaande uiteenzetting met scherp geselecteerde, gezaghebbende boeken bevordert de vorming van studenten duurzamer dan presentatietrucs en 'lekker brede' (zoals een onderwijsbestuurder het ooit tegen mij verwoordde, mogelijk denkend aan een kolossale zwartleren managerzitbank) inleidingscolleges over totaal uiteenlopende thema's.

Mijn leermeester Klaus Beyer (1929-2014) was de volmaakte belichaming van de oude universiteit. De kern van zijn levenswerk, de reconstructie van de authentieke uitspraak en grammatica van het premoderne Aramees ondanks een volstrekt ambigu schrift, vertoont het allerhoogste specialisatiegehalte. Daarvoor moet men alles onderzoeken: foto's van inscripties en manuscripten; spel-fouten, leenwoorden en zeldzame nevenvormen; achterliggende schrijftradities in wisselende politieke en culturele kaders. Als executeur zag ik zijn zeeën van aantekeningen – en zijn vele integere adviezen. Daarnaast kende hij Goethes *Faust*, de Wagner-libretti, talloze gedichten, de Arabische sterrennamen en de principes van de natuurkunde uit zijn hoofd en identificeerde bij concerten zelfs obscure toegiften. Wie dat kan, is ook als chroniqueur van de Aramese klankwetten onvoorwaardelijk serieus te nemen.

HOLGER GZELLA is hoogleraar Hebreeuwse en Aramese taal- en letterkunde

Column

Mensen

Er kan veel meer met sterrenkunde

Naledi Pandor zet astronomie in voor een beter Zuid-Afrika

Minister van Hoger Onderwijs, Naledi Pandor. Foto Wiki Commons

De Zuid-Afrikaanse minister Naledi Pandor gaf vorige week haar oratie als Oort-gastprofessor. 'Mensen die eerder nooit zulke mogelijkheden hadden, kunnen nu voor het hoogste niveau gaan.'

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN Toen Naledi Pandor (64) vorige week naar Nederland kwam, was ze de Zuid-Afrikaanse minister van Wetenschap en Technologie. Toen ze twee dagen later vertrok, was ze minister van Hoger Onderwijs geworden. Thuis, in Zuid-Afrika, was het kabinet in een politieke wervelstorm door elkaar gehusseld, nadat Jacob Zuma aftrad vanwege een motie van wantrouwen, ondersteund door zijn eigen partij, het ANC.

Zijn positie was onhoudbaar geworden: Zuma's negenjarige presidentschap was één aaneenschakeling van schandalen en corruptie-aantijgingen.

Zijn opvolger, Cyril Ramaphosa, heeft nu de taak de plooiën weer glad te strijken, met Pandor in zijn kabinet. Er was volgens Zuid-Afrikaanse kranten even sprake van dat de kersverse president haar als vicepresident

zou aanwijzen. 'That's what I hear in the media! It's a big story back home', zegt ze desgevraagd verrast. 'Maar het is aan de president om een kabinet te kiezen. Dus we zullen zien wat zijn bedoeling is.' Hij zou uiteindelijk David Mabuza tot vicepresident benoemen.

Midden in al deze turbulentie kwam Pandor naar Leiden, als Oort-gastprofessor, om te praten over sterrenkunde. Want de politica, afkomstig uit een familie van activisten en opgegroeid in ballingschap, heeft een duidelijke visie: astronomie is een 'ongelofelijk middel' om haar land te ontwikkelen.

Onder haar ministerschap heeft Zuid-Afrika er dan ook flink in geïnvesteerd. Onder haar leiding won het land een felle diplomatieke strijd, om thuisbasis te worden van de *Square Kilometre Array* (SKA). Dat is een internationaal project waarbij duizenden radiotelescopieën, met gezamenlijk één vierkante kilometer schoteloppervlak, het heelal in kaart brengen. Volgens de planning start fase één van de bouw dit jaar, op een afgelegen plek in de Karoo, de halfwoestijn in de Noordelijke Kaap-provincie. De voorlopers, MeerKAT genaamd, staan er al: de technologie

van die telescopen worden straks opgenomen in de SKA. Zuid-Afrika is het eerste Afrikaanse land dat een dergelijk project mag *hosten*.

Pandor opende eveneens het hoofdkwartier van de *Office for Astronomy for Development* (OAD), een initiatief van de Internationale Astronomische Unie, dat het vakgebied in ontwikkelingslanden wil stimuleren. Na de oratie tekenden vertegenwoordigers van de IAU, de European Astronomical Society, en de universiteit voor de oprichting van een regionaal OAD-kantoor in Leiden, het negende wereldwijd.

Maar waarom wil je als ontwikkelingsland, met armoede en urgente problemen, het universum bestuderen?

'Ik denk dat je er zoveel mee kunt bereiken', zegt een in toga gehulde minister, na haar oratie in het Leidse Academiegebouw. 'Dat is ook de boodschap die ik wil overbrengen: er zijn veel aspecten van sterrenkunde die niet worden herkend. Daarom hebben we een nieuwe, conceptuele beschrijving van astronomie en spreken we nu van *astronomy for development*. Bijvoorbeeld: om

radiotelescopieën te gebruiken, heb je stille gebieden nodig. Die gebieden zijn vaak op het platteland, en om er te komen, moeten er wegen worden gebouwd. De gemeenschappen die in de buurt wonen, krijgen dus wegen die ze eerst niet hadden. En ze maken kennis met wetenschap. Er zijn dus veel voordelen die meekomen als je sterrenkunde introduceert.'

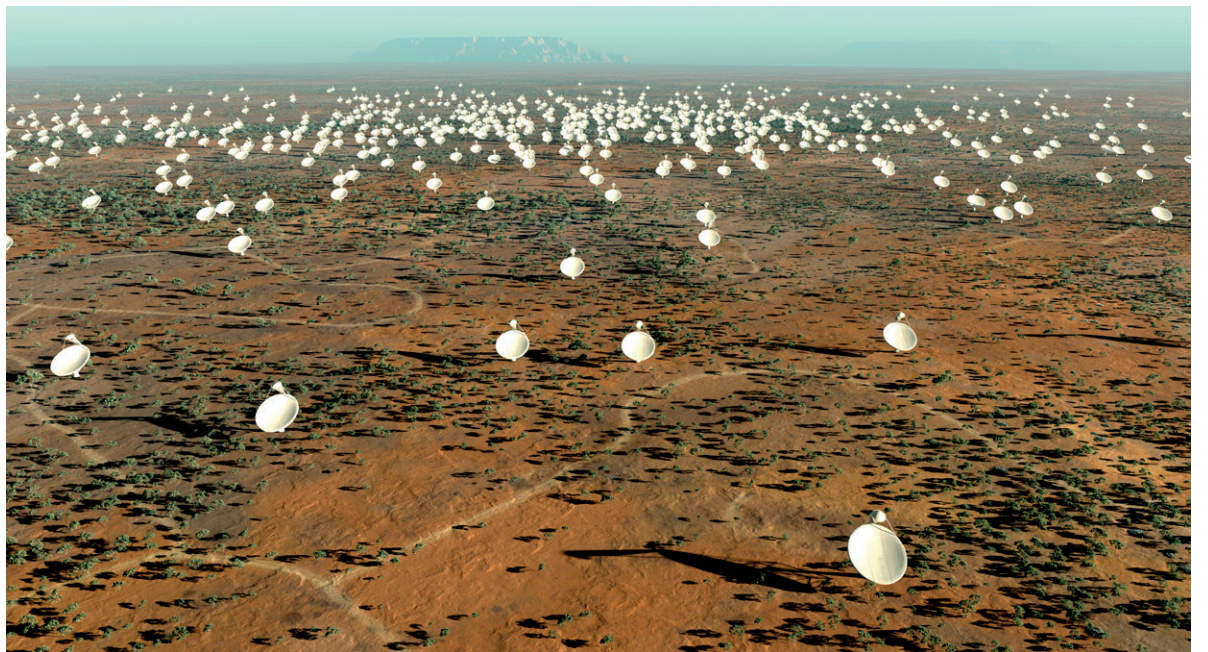
Veel ontwikkelingen uit de astronomie leiden bovendien tot technologieën die ook daarbuiten te gebruiken zijn, zegt ze. 'Mensen vergeten dat het *world wide web* ook voortkwam uit ontwikkelingen in de sterrenkunde. We hebben nieuwe digitale technologie moeten introduceren om aan de eisen voor radiostilte voor de telescopen te voldoen. En hoewel het oorspronkelijk bedoeld is voor het onderzoek, profiteert de lokale bevolking er ook van.'

Door de apartheid heeft Zuid-Afrika een 'extreem scheef wetenschappelijk systeem' geërfd, zei ze in haar oratie: de wetenschappelijke sector behoorde toe aan de witte Zuid-Afrikanen, waardoor de

'meerderheid van het land effectief wordt uitgesloten'.

Ze wil 'vooral de jonge, zwarte bevolking en vrouwen', aanmoedigen, licht ze na afloop toe. 'Die zijn nog niet vol aanwezig in dit gedeelte van de wetenschap. Dus we moedigen hen aan om PhD's te doen, en natuurkunde of *engineering* te studeren. We hebben in dorpen in de buurt van de nieuwe faciliteiten, wis- en natuurkunde geïntroduceerd op scholen. Vorig jaar hebben negen kinderen dit afgemaakt, die nu engineering gaan studeren. Die zijn door ons programma gefinancierd. Je kan een impact hebben op mensen die eerder nooit zulke mogelijkheden hadden. Nu zien ze dat er beurzen zijn, een goede wiskundedocent. Dan zien ze: ik kan echt voor het hoogste niveau gaan.'

'Ik heb gefascineerd gekeken naar jonge mensen met een telescoop. Het moment dat ze die in hun handen krijgen, lichten hun ogen op. Het is een spannende manier om ze kennis te laten maken met de wetenschap. Ze raken geïntrigeerd, willen er meer over weten. En dat is wat je wil.'

Artist impression van de radiotelescoop Square Kilometre Array. De bouw zou dit jaar moeten beginnen.

Frutti di Mare

Liever barbecueënde bierdrinkers dan een Audi A8

DOOR SUSAN WICHGERS 'Ze hadden ook een papertje voor me kunnen maken, maar zoals jullie zien is dat niet gebeurd.' En dus gebruikt burgemeester Henri Lenferink zijn telefoon om de

stellingen voor te lezen. Dinsdagavond treedt hij in een goed gevulde Marekerk op als kritische gespreksleider tijdens 'het Leidsch Debat', georganiseerd door Leidse studieverenigingen. Daarin gaan

Lenferink en de negen (kandidaats-)raadsleden. Foto Marc de Haan

afgevaardigden van de negen verkiesbare partijen voor de gemeenteraadsverkiezingen elkaar verbaal te lijf.

Lenferink leest de eerste stelling voor: de gemeente moet bijbouwen om het probleem van woningnood en verkamering op te lossen. Ja, vinden de meeste partijen, er moeten betaalbare, duurzame woningen worden bijgebouwd. Voor Paul Laudy (VVD) een uitgelezen kans om de campagneslogan in te zetten: 'Iedereen zegt nu voor te zijn, maar bij concrete plannen trekken andere partijen zich steeds terug. VVD gaat het écht doen.'

CDA-lijsttrekker Joost Bleijie laat een ander geluid horen. 'Het liefst zou ik natuurlijk iedereen naar de mond praten, net als de rest. Maar realistisch gezien is er geen plek om bij te bouwen. VVD wil een Hong Kong aan de Rijn. Het past gewoon niet. Probeer maar eens 72 mensen in een Fiat Panda te propen.'

Verder wordt er bediscussieerd hoe de gemeente een braindrain kan tegengaan (meer banen, cultuur en wo-

ningen) en hoe de energiedoelstellingen moeten worden gehaald. Lodi van Brussel (D66) oppert een warmteronde, waarmee het warmteoverschot van de Rotterdamse haven naar Leiden wordt gehaald om huizen te verwarmen.

'Een slecht idee', vindt Martine van Schaik, lijsttrekker PvdD. 'Die warmte is immers opgewekt met fossiele brandstoffen. Een warmteronde is alleen maar een nieuw businessmodel voor zulke bedrijven.' Antoine Theeuwes (SP) voegt daar nog aan toe dat ook het landschap er niet fraaier op wordt.

De laatste stelling van het debat: de binnenstad moet autoluw worden. Bleijie (CDA): 'Ja, maar met behoud van parkeerplekken. Je wil je auto bij je huis parkeren, niet in Warmond.' VVD-lijsttrekker Laudy: 'Voor sommige mensen, zoals mindervaliden en ouderen, is het belangrijk dat hun auto voor de deur kan staan.'

'We moeten niet doen alsof niemand een stukje kan lopen', vindt Marleen Damen (PvdA). Ook Walter van Peijpe

van GroenLinks ziet de parkeerplekken graag verdwijnen. 'Liever een barbecue en bierdrinkende studenten op het Rapenburg dan een Audi A8. Stel je even voor dat er een boot door het Rapenburg vaart, de Rutte III, met schipper Laudy. De fototoestellen blijven echt wel in de jaszakken, met links een Audi en rechts een foutgeparkeerde Kia Picanto.'

'GroenLinks en PvdA zien de binnenstad voor zich als een middeleeuws schilderij, VVD roept 'asfalt first', vat Pieter Krol, ChristenUnie-lijsttrekker, samen. 'De waarheid ligt ergens in het midden. We moeten zorgen dat bestemmingsverkeer welkom blijft.'

Om de avond af te sluiten geeft Lenferink elke partij de kans om in één zin uit te leggen waarom zij een stem verdienen.

VVD benadrukt nog maar eens om te 'kiezen voor doen', PvdD roept op om 'je hart en passies te volgen' en CDA probeert het met 'Ja... Waarom niet?'

Op 21 maart zal blijken wat Leiden kiest.

Nieuws

Drie Leidse Vici's

Drie wetenschappers van de Universiteit Leiden hebben een Vici-subsidie van 1,5 miljoen euro ontvangen. Met deze premies van NWO zetten wetenschappers de komende vijf jaar een nieuwe onderzoekslijn op. Chemicus Mario van der Stelt en zijn groep doen onderzoek naar lichaamseigen marihuana. Fijs van Leeuwen van het LUMC gebruikt het geld om een anatomische kaart te ontwikkelen aan de hand waarvan prostaattumoren onderscheiden kunnen worden van delicate weefsels zoals het lymfesysteem en zenuwen. Hoogleraar mathematische biologie Roeland Merks gaat met wiskundige simulaties en labexperimenten op zoek naar nieuwe strategieën voor bloedvatherstel.

Engels is geen lokkertje

De TU Eindhoven gaat het Engels als voertaal invoeren. De SP stelde Kamervragen over deze keuze aan minister Van Engelshoven van hoger onderwijs. De partij wil onder andere weten of het besluit van de universiteit is genomen om meer internationale studenten te lokken. Volgens Van Engelshoven is dat niet het geval: 'De TU Eindhoven stelt dat zij, juist omdat de instelling al zodanig internationaal is (ter illustratie: 60 procent van de aio's is Engelstalig), wil werken aan de Engelse taalvaardigheid van alle studenten en medewerkers, zodat men is toegerust op de internationale werk- en leeromgeving waarin men opereert. De overweging om voor 'de voertaal Engels te kiezen is niet ingegeven vanuit het oogpunt om meer internationale studenten te trekken.' Dat de voertaal op de TU Engels is, betekent overigens niet dat alle opleidingen Engelstalig zijn. De keuzes over het taalbeleid van individuele studies worden op het niveau van de opleiding gemaakt, aldus de minister.

Schaatsoverwinningen

Marathonschaatsster Lisa van der Geest, die rechten studeert in Leiden, heeft op 3 maart de finale van de KPN Marathon Cup in Amsterdam gewonnen en behaalde daarmee de tweede plaats in het eindklassement. Haar teamgenoot en schoonzus Iris van der Stelt uit Sassenheim was voor de wedstrijd al zeker van een eerste plaats in het klassement en werd in de finale tweede zodat Van der Geest kon winnen. Op 25 februari won Van der Geest al in het Zweedse Luleå de KPN Grand Prix. De wedstrijd was een tocht van 100 kilometer bij -18 graden, met een nog veel lagere gevoelstemperatuur door de harde wind. Twee dagen eerder zegevierde ze al in een ingekorte wedstrijd in de KPN Marathon Cup.

'Huisjesmelker van het jaar' in Groningen

ROOD, de jongerenorganisatie van de SP, heeft Groninger Joshua Camera uitgeroepen tot huisjesmelker van het jaar 2018. Ook bemiddelingsbureau Spot IN, eigendom van Camera's aanstaande vrouw, viel in de prijzen. In het juryrapport van de verkiezing staat dat Camera studio's verhuurt als appartementen, waardoor de huurprijs te hoog is. Daarnaast vraagt hij illegale bemiddelingskosten, is er sprake van achterstallig onderhoud in zijn panden en worden huurders bedreigd zodra ze een zaak maken van de huurprijs. ROOD en de SP stellen dat de politiek actie moet ondernemen en pleiten onder andere voor een vergunningsstelsel voor verhuurders.

Studenten houden exitpoll

Studenten van de master Journalistiek en Nieuwe Media zullen tijdens de gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart een exitpoll houden. Daarmee hopen ze als eerste gemeente voorlopige uitslagen bekend te kunnen maken. Vorig jaar hebben JNM-studenten een exitpoll gehouden bij de landelijke verkiezingen. Die bleek met slechts een kleine foutmarge de echte uitslag te voorspellen.

Extra studiekosten aangepakt

Onderwijsinspectie constateert acht overtredingen

Studenten die vinden dat ze onterecht extra kosten maken voor hun opleiding, moeten bij hun universiteit een klacht indienen.

DOOR VINCENT BONGERS Dat stelt minister van Onderwijs Ingrid van Engelshoven in antwoord op Kamervragen van het CDA.

Verder moeten universiteiten studenten beter gaan voorlichten over extra studiekosten *NRC Handelsblad* publiceerde in januari een artikel waaruit bleek dat studenten vaak naast het betalen van hun collegegeld nog hoge extra kosten maken om hun opleiding te kunnen volgen.

Zo zijn er dure verplichte excursies waar studiepunten aan zijn verbonden en moet er flink betaald worden voor materialen. Het CDA vindt het 'schrijnend' dat zelfs nu het leenstelsel is ingevoerd 'er in-

stellingen zijn die zich niet aan de wet houden.' Wat gaat de minister daaraan doen?

Volgens de Wet op het hoger onderwijs (WHW) is de hoofdregel dat opleidingen kosten voor het geven van onderwijs niet mogen doorberekenen aan studenten. Er zijn uitzonderingen, schrijft de minister. Voor studiematerialen zoals boeken, syllabi en leermiddelen, materialen en bepaalde kosten verbonden aan practica mag wel een bijdrage van studenten worden gevraagd.

Voor excursies geldt dat er een gratis alternatief beschikbaar moet zijn zoals een papieren opdracht of vervangende stage. Een uitzondering hierop geldt voor excursies die niet vervangbaar zijn, bijvoorbeeld een studiereis naar Egypte bij Egyptologie.

Het is de verantwoordelijkheid van de instelling om in overleg met de

medezeggenschap te bepalen wanneer een excursie onvervangbaar is.

Het Interstedelijk Studentenoverleg (ISO) opende een meldpunt en verzamelde 343 klachten van studenten over 113 verschillende opleidingen. De Onderwijsinspectie deed onderzoek naar de inventarisatie van het ISO en constateerde dat in acht gevallen een instelling zich niet aan de richtlijnen heeft gehouden. Als vervolgstap heeft de inspectie de betreffende instellingen hierop aangesproken.

Van Engelshoven: 'Als blijkt dat hogescholen en universiteiten zich niet aan de wet houden, zal de inspectie hen hierop aanspreken en zo nodig handhavend optreden. De inspectie checkt na een redelijke termijn of de verbeteringen ook daadwerkelijk zijn doorgevoerd. Het is nog niet nodig gebleken om sancties op te leggen.'

De Inspectie merkt wel op dat opleidingen 'niet altijd helder genoeg' maken dat een studiereis of excursie niet verplicht is. 'Studenten moeten voorafgaand aan een studiejaar een juist beeld hebben van de extra kosten en de alternatieven die hiervoor voorhanden zijn', vindt Van Engelshoven.

De minister benadrukt dat uit 'het onderzoek van de Inspectie ook blijkt dat studenten klachten niet melden bij de instelling.' En dat moeten ze juist wel doen.

'Als studenten twijfels hebben over kosten bij opleidingen dan kunnen zij een klacht indienen bij de opleiding.' Mocht de universiteit vervolgens het probleem niet aanpakken dan kan de student in bezwaar gaan. 'Daarna kunnen zij zich eventueel wenden tot het College van Beroep voor het Hoger Onderwijs.'

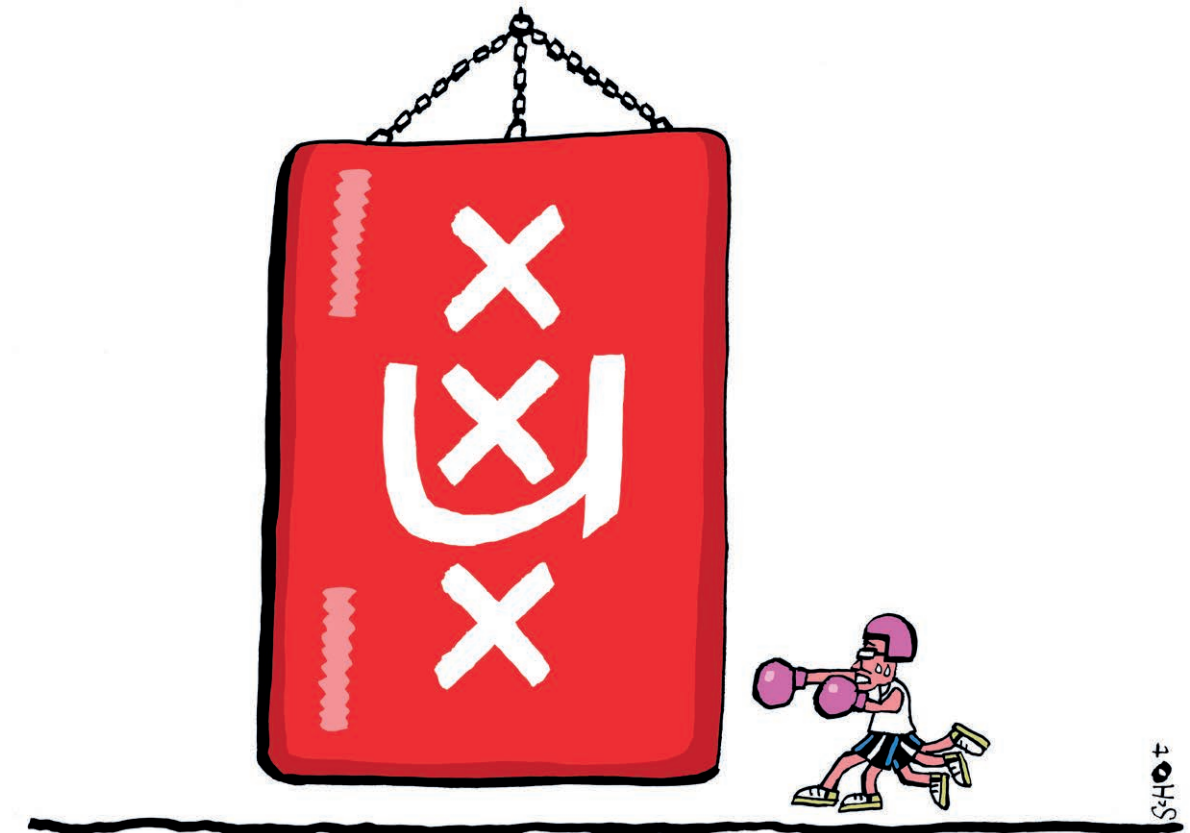
Wordt het Maagdenhuis weer bezet?

'Wij heffen onszelf op. Het haalt niets uit en we kunnen ook niemand vinden die we met deze rotklus op willen zadelen. U wint.' Dat schrijft De Decentralen, de grootste partij in de studentenraad van de Universiteit van Amsterdam, in een afscheidsbrief aan collegevoorzitter Geert ten Dam.

De Decentralen is in 2015 opgericht in het kielzog van de studentenprotesten en de bezetting van het Maagdenhuis en is met drie zetels de grootste partij in de studentenraad. 'We zouden méér rechten voor student en medezeggenschap bedingen, een einde maken aan het rendementsdenken, plotse bezuinigingen op faculteiten voorkomen', schrijft de partij. 'De UvA zou een plek worden waar medewerkers en studenten samen het beleid zouden bepalen.'

Dat is niet erg goed gelukt, aldus De Decentralen. 'Wat kun je als medezeggenschap nou eigenlijk bereiken? Meer rechten, ho maar. Democratisch gekozen bestuurders? No way. Studenten komen er niet aan te pas. Het enige motief om in de medezeggenschap te gaan is om alles iets minder snel achteruit te laten gaan. Wij geloven er niet meer in.'

De partij is kritisch op het universiteitsbestuur: 'Mevrouw Ten Dam, u bent een aardige, enthousiaste en energieke collegevoorzitter, maar tegelijkertijd vertegenwoordigt u weinig anders dan een wat vriendelijker gezicht van de polderelite die de Nederlandse universiteiten zo in

zijn greep heeft. In plaats van kleur te bekennen, is het steeds *cover your ass* en wordt er bijzonder weinig van welke aspiratie ook gerealiseerd.'

Er staat ook een waarschuwing in de brief. Volgens de partij zal het niet 'lang duren voordat de poorten

van het Maagdenhuis weer worden opengebeukt. Dat studenten en docenten de inmiddels lege bestuurskamers weer toe-eigenen.'

Ten Dam las deze zinnen als een 'oproep tot geweld' en dat 'is een zwakgebod. Ik vind het niet correct,'

zei ze tegen lokale omroep AT5. 'Ik ben het met veel punten in de brief niet eens. We hebben veel stappen gezet. Natuurlijk zijn we ook ongeduldig. We willen allemaal een solide personeelsbeleid en dat onderwijs en onderzoek in balans zijn.' **VB**

Kamervragen over gifconflict

Twee ministeries hebben de Kamervragen over de problemen van milieukundige 'Rik' beantwoord.

Rik werkte voor een hoogheerraadschap, en had in zijn vrije tijd een app geschreven die informatie gaf over bestrijdingsmiddelen in oppervlaktewater.

Het Leidse Centrum voor Milieuwetenschappen heeft een site die ook zulke informatie geeft. De twee putten allebei uit dezelfde openbare

informatie - metingen die de waterschappen doen -, maar kwamen op andere concentraties uit. Rik zit nu thuis, verwickeld in een conflict met zijn baas, en volgens *NRC Handelsblad* speelde druk vanuit het CML daarin een grote rol.

De VVD wilde weten in hoeverre het ministerie van Binnenlandse Zaken een rol voor zichzelf zag weggelegd in dit soort situaties, en hoe het denkt over gebruik van open data. Binnenlandse Zaken is

voorstander van dat gebruik, maar benadrukt dat de verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid bij de hergebruiker liggen.

Staatssecretaris Raymond Knops: 'Verschillen van inzicht bij het gebruik kunnen worden benut om de rol en functie van data bij publieke dienstverlening te versterken.'

Minister Cora van Nieuwenhuizen-Wijbenga van Infrastructuur en Waterstaat ging in op Kamervragen van D66 over de verschillen in con-

centraties. Volgens haar zijn er verschillende rekenmethodes, die op metingen aan verschillende 'waterlichamen' worden toegepast, afhankelijk van of er gerapporteerd moet worden aan de Europese Commissie of volgens nationale richtlijnen. 'Als men bij het beoordelen van metingen deze twee doelen uit het oog verliest, kunnen er misverstanden ontstaan.' De website van het CML voorziet volgens haar in uitleg over het verschil. **BB**

Centrum op zoek naar kamers

‘Mensen moeten staan bij vergaderingen’

Het snel groeiende Centrum voor Milieuwetenschappen heeft ruimtenood. In een brief vragen ze aandacht voor hun probleem.

DOOR BART BRAUN ‘Vorig jaar heeft de faculteit een ruimte-inventarisatie gedaan voor ons instituut, en daar kwam uit dat we 340 vierkante meter tekort komen. We zouden eigenlijk anderhalf keer zoveel kantooroppervlak moeten hebben’, legt Krijn Trimbos uit. Hij is de voorzitter van de instituutsraad van het Centrum

voor Milieuwetenschappen Leiden (CML). ‘We zijn enorm aan het groeien: meer studenten, meer onderwijs, we zijn succesvol in het binnenhalen van subsidies. Het lijkt erop dat we alleen maar verder gaan groeien, en er is de afgelopen jaren niets gebeurd om daar ruimte voor te maken.’

Trimbos: ‘Concreet betekent dat dat we belangrijke acquisitiegesprekken houden in de koffieruimte. Bij vergaderingen moeten mensen staan, omdat er gewoon geen zitruimte is. En mensen gaan thuis werken, wat slecht is voor het contact

met hun collega’s en studenten. We hadden het idee dat er actie ondernomen moet worden.’

De instituutsraad stuurde een bezorgde brief naar het bestuur en de faculteitsraad van de bètafaculteit. Bij de vergadering van die twee bleek dat een kant-en-klare oplossing niet meteen voorhanden is. ‘Ik heb geen lege kamers over’ legde portefeuillehouder bedrijfsvoering Dirkje Schinkelshoek uit. ‘De instituten in het Gorlaeus en vooral het Snellius zitten namelijk ook krap. We zullen het samen op moeten lossen, op

korte termijn door eerlijker te delen. Voor de middellange termijn ga ik in overleg met de universitaire vastgoedafdeling, om te kijken naar rigoureuze oplossingen.’

‘Gebouwen erbij zetten is echter niet de default oplossing van de universiteit’, waarschuwde ze. ‘We zijn wel in overleg met de faculteit Archeologie (die met het CML in het Van Steenis-gebouw zit, red): groeien zij? (Ja, red) En wat willen zij?’

Een bedrijf dat in het Van Steenis ruimte huurde, is inmiddels verhuisd. Trimbos zou daarnaast graag zien dat

LEAD, het ontwikkelingshulpprogramma van de faculteit, een andere plek vindt. In 2023 zou een volgende fase van de nieuwbouw van de bètafaculteit af moeten zijn, maar er ligt nog niet helemaal vast wie dan waar komt. En 2023 is nog ver weg. In de huidige nieuwbouw is zeker geen ruimte voor het hele CML. Trimbos: ‘Wij zien versnippering van het instituut over verschillende gebouwen niet als een oplossing. De versnippering die nu al plaatsvindt doordat mensen noodgedwongen thuis gaan werken, is al een probleem.’

Spetterende studentenstrijd in Alphen aan den Rijn

Zo’n 300 studentenzwimmers deden vorige week zaterdag mee aan het Open Nederlands Kampioenschap Studenten, met als gastheer studentenzwemvereniging Aquamania. De zwimmers namen het tegen elkaar op in 20 zwemdisciplines. Ook waren er 3 estafettes. Aquamaniak Ross Gale haalde brons op de 50 meter vrije slag. Martijn Wissink en Robin van Beek belandden met respectievelijk een vierde en een vijfde plaats net naast het podium op de 50 meter rugslag. Foto Hugo Schoonewille

Vaagheden rond studiekeuzecheck

Studentenvakbond LSVb vindt dat universiteiten en hogescholen onvoldoende informatie geven over de studiekeuzecheck. Vaak is op de opleidingssites niet te vinden dat er een check is en wat de status van de activiteit is, blijkt uit een onderzoek dat de bond dinsdag publiceerde.

Studenten doen voor de aanvang van de opleiding een test, waarbij wordt gekeken of ze wel een goede keuze maken. De zogeheten studiekeuzecheck. Studenten hebben recht op minstens een van die checks als zij zich voor 1 mei aanmelden.

In Leiden vullen de studenten een vragenlijst in. De check moet aankomende studenten helpen een

bewustere studiekeuze te maken, waardoor ze minder vaak vroegtijdig stoppen met hun studie.

Volgens de LSVb is de informatievoorziening van hogescholen en universiteiten aan studenten over hun recht op de studiekeuzecheck slecht. Dit recht wordt op slechts 33 procent van de onderzochte universitaire websites vermeld. Daarnaast informeert maar 70 procent van de opleidingspagina’s van de universiteit aankomende studenten over de wel of niet verplichte deelname aan de studiekeuzeactiviteiten. Bij hogescholen is dat zelfs minder dan de helft van de opleidingen.

Hierbij wordt vaak geen expliciet onderscheid gemaakt tussen een aanmelding voor of na 1 mei. De

bond vindt het juist ‘van cruciaal belang dat opleidingen hier duidelijk en compleet over communiceren.’

Universiteiten en hogescholen geven na het doorlopen van de studiekeuzeactiviteiten een advies aan de student. ‘Slechts 16 procent van de onderzochte opleidingspagina’s vermeldt dat na het doorlopen van de studiekeuzeactiviteiten een advies van de opleiding volgt. In sommige gevallen kan dit advies bindend worden verklaard door de opleiding. Over het al dan niet bindende karakter van het advies wordt de student slechts op iets meer dan de helft van de universitaire opleidingspagina’s geïnformeerd. ‘Verbetering op dit gebied is noodzakelijk’, vindt de LSVb. **VB**

Huisbaas beschoten student vrijgesproken

De 51-jarige Leidse huisbaas van student Max Dijkstra is vrijgesproken van twee pogingen tot moord. Hij werd beschuldigd van het beschieten van een studentenwoning in de vroege ochtend van 5 juli 2016.

Daarbij is Dijkstra, die op dat moment in bed lag, gewond geraakt aan zijn been. Twee kogels zijn door een tussenwand in de slaapkamer van

een tweede student gekomen, maar die is niet geraakt. De studenten verklaarden dat de huisbaas de enige was met wie op dat moment een conflict bestond.

Dijkstra was naar de huurcommissie gestapt omdat hij vond dat hij teveel kamerhuur betaalde en werd in het gelijk gesteld. Zijn huisbaas wilde hem het huis uit hebben. De dag voor de schietpartij hadden Dijkstra en zijn huisbaas hoogoplopende ru-

zie. De huisbaas had schotresten op zijn handen van een schietproces en had mogelijk een motief, maar dat was voor de rechtbank onvoldoende bewijs om hem als schutter aan te wijzen, mede omdat er geen ander bewijs is dat hij op het tijdstip van de schietpartij bij de studentenwoning was. De rechtbank kan niet uitsluiten dat de schotresten van een ander schietproces zijn, dus is de huisbaas van alle feiten vrijgesproken. **DT**

Einde deeltijd psychologie

De deeltijdopleiding van psychologie gaat stoppen. Door het hoge collegegeld van een tweede studie, lopen de studentaantallen terug. Het instituutsbestuur heeft de faculteit verzocht de variant stop te zetten.

Het volgen van een tweede studie is veel duurder geworden, en dat is te merken bij de deeltijdopleiding, schrijft wetenschappelijk directeur Philip Spinhoven van psychologie. Studenten die al een diploma hebben, betalen namelijk het instellingscollegegeld, in plaats van het wettelijke collegegeld. Dat is 9500 euro, in plaats van 2006. De instroom is nu ‘minder dan 15 studenten per jaar’.

‘De afweging is of het de investering waard is’, zegt decaan Hanna Swaab tijdens de faculteitraadsvergadering. ‘Je hebt de opleiding ook op andere universiteiten. Dan moet je bedenken of je wel op al die plekken een deeltijdopleiding moet hebben.’

Als alternatief kunnen studenten met een verwant diploma via een premaster doorstromen naar een master. Anders is de opleiding ook aan de Open Universiteit te volgen. Studenten die zijn begonnen, hoeven zich geen zorgen te maken, zegt Swaab: ‘Als je eenmaal in de bachelor zit wordt er altijd een mogelijkheid gecreëerd om het af te maken zoals je bent gestart’. **AK**

Website DUO maand dicht

De website van DUO is vanaf 29 maart tot eind april ‘beperkt bereikbaar’ vanwege een overstap naar een nieuw systeem. De website draait nu nog op een verouderd systeem uit 1986.

Volgens DUO-woordvoerder André Schenkel is het nodig. ‘We gaan gegevens overzetten van 5 miljoen mensen, we willen geen risico’s nemen’, meldde hij aan de NOS.

Op de website adviseert DUO (oud-)studenten om vóór 29 maart 18.00 wijzigingen en aanvragen te doen, zodat die op tijd verwerkt kunnen worden. Wijzigingen doorgeven kan wel in april, maar alleen met een fysiek formulier. In mei wordt het dan met terugwerkende kracht ingevoerd. DUO blijft in april telefonisch en via sociale media bereikbaar, en studiefinanciering wordt op de gebruikelijke datum uitbetaald. **SW**

Dan ga je afstrepren, God zegene de greep

> Vervolg van de voorpagina

‘De rector heeft ook gelijk’, zegt Otterspeer, ‘anders duurt het wel heel erg lang voordat er meer vrouwen en kleur in de Senaatskamer komen.’

Het betekende wel dat veertien mannen plaats moesten maken. Een selectie die op de schouders van Otterspeer viel. ‘Ik gebruikte eigenlijk precies dezelfde criteria als vroeger: kennen we hem nog en heeft hij een goede schilder gehad? Dan ga je afstrepren. Er is een aantal mensen dat zeker moest blijven hangen. Natuurkundige Johannes Petrus, geschilderd door Jan Veth, kun je niet weghalen. Dat is een van de allermooiste portretten die we hebben. Dus met wat plussen en minnen kom je op een categorie waarvan je zegt: God zegene de greep.’

Onder de verwijderde mannen zit ook Jan Ernst Heeres, die in 1924 ‘de meest feministische man van Nederland’ werd genoemd vanwege zijn inzet voor het vrouwenkiesrecht. Waarom is hij weggehaald? Otter-

speer: ‘Kent u hem nog als historicus van de zending? Nee? Daarom dus. Er zijn natuurlijk tientallen redenen te bedenken waarom iemand er wel en niet moet hangen. Het is een hartverscheurende keuze, dat begrijp je. Het is een hele aardige exercitie over de ijdelheid van het leven: zo hang je er honderd jaar, en zo hang je er niet meer.’

Wat gebeurt er met de afvallers? ‘Die portretten bewaren we in het depot’, zegt Corrie van Maris van het Academisch Historisch Museum, die de collectie in het Academiegebouw beheert. ‘We kijken of we een passende plek kunnen vinden.’

Het portret van Willemijn Fock, kunsthistoricus, hangt er nog niet, maar wordt later toegevoegd.

In maart 2016 hingen er al een maand lang foto’s van vrouwelijke hoogleraren in de Senaatskamer, een initiatief van Athena’s Angels – de actiegroep van vier vrouwelijke Leidse hoogleraren – die zich inzet voor gelijke kansen voor mannen en vrouwen in de wetenschap. **AK**

De universiteit op de sofa

Vier ingrepen om de overspannen academie er bovenop te krijgen

Perverse prikkels, marktdenken, oprukkend Engels, werkdruk en bureaucratie: de Nederlandse universiteiten kraken. Maar de meeste problemen zijn betrekkelijk eenvoudig op te lossen, schrijft **Willem van der Does**.

‘De universiteit is overspannen’, kopte *NRC Handelsblad* onlangs. Daarin wordt die overspannenheid gezien als symptoom van de outputfinanciering, die heeft geleid tot een overmaat aan marktdenken en verengelsing. Verder is er angstig beleid, met als gevolg de bureaucratie waaronder zoveel instituten momenteel zuchten. In deze diagnostiek is een belangrijke oorzaak onderbelicht. De huidige problemen zijn ook terug te voeren op gebrek aan visie bij twee grote herstructureringen in het hoger onderwijs.

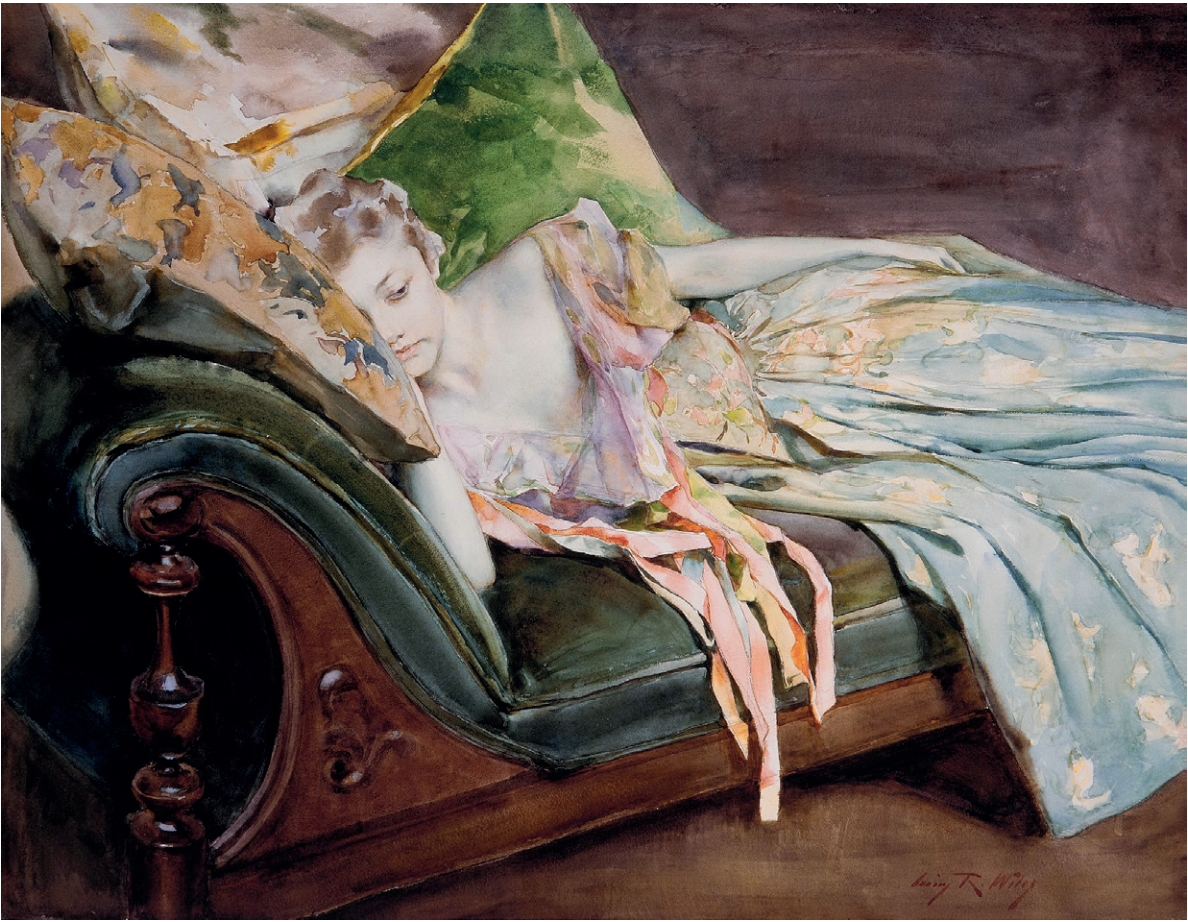
In 1982 werd de tweefasenstructuur ingevoerd, waarmee de studietijd werd verkort. De verkorting was verdedigbaar, maar ondanks de naamgeving was het een overgang naar één fase: drie jaar kandidaats en drie jaar doctoraal werden een ongedeelde opleiding van vier of vijf jaar, afgesloten met doctoraal. Hierdoor werden Nederlandse diploma’s in het buitenland niet meer begrepen. Het doctoraal, in Nederland verkocht als master, werd in de VS beoordeeld als bachelor. Na Lissabon 2000 kwam er een terugkeer naar twee fases: de bachelor/masterstructuur. Dit was een Europees akkoord om studiestelsels beter af te stemmen. Niettemin werd in Nederland de bachelor monodisciplinair gehouden, als incomplete graad neergezet en bleven de bestaande programma’s grotendeels intact. Bijna twintig jaar later zijn we nog steeds bezig met langzame bewegingen richting flexibelere

programma’s en met het ombuigen van de studiecultuur die bij kortere programma’s nodig is. In de tussenfase is de werkdruk verhoogd door pre-masterprogramma’s en honourstrajecten, en proberen we buitenlandse studenten in ons systeem te persen. Uitzondering vormen de *university colleges*. Deze hebben de status van elite-opleidingen, kennen selectie en zijn duurder, maar hun alumni ervaren soms dezelfde problemen bij masterinstroom als buitenlandse instromers. Een monodisciplinaire bachelor maakt het moeilijker om tijdens of na de bachelor het focus te verleggen. Wie erachter komt dat hij verkeerd heeft gekozen, kan opnieuw beginnen of wordt *drop-out*. Een ander nadeel is geringe studentaantallen per opleiding. Hoeveel achttienjarigen kiezen Assyrisch? Eén per jaar misschien. Dat leidt dus tot kwijnende opleidingen. In het Angelsaksische systeem kan een studente die na een jaar ontdekt

dat zij niet historica wil worden maar advocaat, het vakkenpakket nog bijsturen – behaalde cursussen stopt zij in haar *minor*. En wellicht kiest ze zelfs een bijvak Assyrische cultuur, als ze beseft dat dat op haar universiteit een unieke optie is. Een flexibele bachelor beperkt studie-uitval, geeft kleine opleidingen meer kans de eigen broek op te houden en is consistent met de inrichting van universiteiten in de VS en VK. Hiervoor is in Nederland niet gekozen en veel van de huidige problemen zijn daarop terug te voeren; uiteindelijk drijven we toch die kant op. Vernippering lijkt een risico van een brede bachelor, maar het gaat erom dat studenten kennismaken met de *manier van denken* en *onderzoeksmethoden* buiten het eigen vakgebied – soms volstaat daarvoor één cursus. Iedereen kiest nog steeds een *major*, zodat verdieping gegarandeerd is. Studenten die precies weten wat ze willen, kiezen in

Regulering van de instroom. Het financieringssysteem bevat een ‘perverse prikkel’ die onze universiteiten uitholt. De outputfinanciering is niet zozeer het probleem, wel dat het deels gebaseerd is op *marktaandeel*. Daardoor snijden universiteiten zich in de vingers met collectieve groei, ook al kan het tijdelijk gunstig uitpakken (als een nieuwe opleiding het marktaandeel vergroot). Dit systeem dient vervangen te worden door een systeem dat uitgaat van aantallen en kwaliteit. Om ongebreidelde groei te voorkomen kunnen er limieten gezet worden, bijvoorbeeld het aantal eerstejaars dat de betreffende universiteit ook van huisvesting kan voorzien. *Voltooiing van de BaMa operatie.* De bachelor kan meer dan nu als zelfstandige opleiding worden neergezet en moet toegankelijk (betaalbaar) blijven. Het is minder problematisch als masteropleidingen zichzelf meer zouden moeten bedruipen. Als opleidingen daardoor duurder worden, zullen studenten zich vooral aanmelden als de maatschappij op deze afgestudeerden zit te wachten. Met een beurzensysteem kan de instroom verder gestuurd worden. *Meer nadruk op goed studeren dan op snel studeren.* Enige ruimte om activiteiten naast de studie te ontplooiën komt onze toekomstige elite ten goede, verlaagt stress en vergroot de toegankelijkheid van de universiteit. Voor de kosten maakt het weinig uit of een student de studiepunten in drie of vier jaar haalt, mits hij de cursussen die hij doet, goed doet. *Internationalisering op maat.* Een internationale studentenpopulatie biedt zoveel voordelen dat het Engelstalige aanbod een volwaardig bachelorprogramma mogelijk moet maken (zonder dat per se alles in het Engels moet). Selectie is onontkoombaar, anders krijgen we vooral studenten die elders niet worden toegelaten. Sommige universiteiten zouden ervoor kunnen kiezen om de bachelor exclusief Nederlands te houden. Onderzoeksmasters gaan vanzelfsprekend in het Engels, maar sommige masters zijn academische beroepsopleidingen voor de lokale markt en die kunnen dus beter in het Nederlands.

WILLEM VAN DER DOES is hoogleraar klinische psychologie

Het schilderij ‘The Green Cushion’ van Irving Ramsey Wiles, 1895. Foto Metropolitan Museum of Art

‘Voor de kosten maakt het weinig uit of een student de studiepunten in drie of vier jaar haalt’

een flexibele bachelor een monodisciplinaire route. Vroege kennismaking met andere vakgebieden bevordert de latere interdisciplinaire samenwerking waar een moderne maatschappij het van moet hebben. Een flexibele bachelor temt ook de wildgroei aan opleidingen die het aanbod zo ondoorzichtig maken dat er een nieuwe bedrijfstak ontstaat om scholieren te adviseren. De huidige aandacht voor problemen op de universiteit biedt kansen – om tekortkomingen te adresseren – maar ook risico’s. Men zou uit het oog kunnen verliezen dat onze reputatie nog steeds uitstekend is. Het onderzoek is over de hele linie van goed niveau en het onderwijs is intensiever dan dertig jaar geleden. Het systeem mag dan kraken, het grootste risico is een volgende ingreep zonder duidelijke visie. De volgende drukverlagende maatregelen kunnen relatief eenvoudig worden genomen:

Advertentie

#9 Sander van Diepen
European law

#14 Pascale van Eerden
Bestuurskunde

Goed wonen
Goed klimaat
Goed onderwijs

D66 krijgt het voor elkaar

Academische Agenda

Prof.dr. J.C. Biesmeijer zal op vrijdag 9 maart een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar Wiskunde en Natuurwetenschappen, met als leeropdracht Natuurlijk Kapitaal. De titel van de oratie is ‘Natuurlijk Kapitaal: fundament voor onze toekomst’.

Prof.dr. A.L. Dimitrova zal op maandag 12 maart een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar bij de faculteit Governance and Global Affairs, met als

leeropdracht Comparative Governance. De titel van de oratie is ‘Learning the wrong lessons from success? Why European Union conditionality can make institutions, but cannot inspire citizens’.

Dhr. J.A.A. Reijers hoopt op woensdag 14 maart om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘Sticky & Dirty Proteins’. Promotoren zijn Prof.

dr. J. Burggraaf en Prof.dr. A.F. Cohen.

Dhr. E.N. Herrera Malatesta hoopt op donderdag 15 maart om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Archeologie. De titel van het proefschrift is ‘Una Isla, Dos Mundos: Estudio arqueológico sobre el paisaje indígena de Hayti y su transformación al paisaje colonial de La Española (1200- 1550)’. Promotoren zijn Prof.dr. C.L. Hofman en Prof. dr. J.C.A. Kolen

Geef nierpatiënten hun **leven** terug.

Sms **NIER** naar **4333** of geef via **nierstichting.nl**

Met 1 SMS doneert u eenmalig € 2,- (exclusief telefoonkosten). Meer informatie: www.nierstichting.nl/sms

Tweeten tegen cynisme

Gaan twitterende politici en publiek ook echt een dialoog aan?

Donald Trump twittert in het kantoor van zijn Trump Tower, New York, 2015. Foto Josh Haner/The New York Times/Hollandse Hoogte

Sociale media en politiek zijn een gouden combinatie om burger en beleidsmaker bij elkaar te brengen. Althans: in theorie. Maar werkt het ook echt zo?

DOOR BART BRAUN Het zou goed kunnen dat u niet op Twitter zit. Het aantal Twitteraars in Nederland is meer dan tien keer zo laag als het aantal Facebook-gebruikers. Het daalt zelfs, vooral onder jongeren. Maar zelfs als u nog nooit een blik op Twitter.com heeft geworpen, bent u zich er waarschijnlijk van bewust dat de Amerikaanse president Donald Trump wél veel gebruik maakt van het medium.

Hij is niet de enige politicus. Mark Rutte en Geert Wilders hebben allebei ongeveer een miljoen volgers, alle Tweede Kamerleden zijn op Twitter te volgen, net als vrijwel alle Leidse en Haagse gemeenteraadsleden.

Dat biedt, in het beste geval, mogelijkheden. 'Nu kan er een politieke discussie gevoerd worden zonder dat journalisten er als poortwachter tussen zitten', vat politicoloog Rebekah Tromble (@RebekahKTromble) het samen. 'Politici kunnen direct met het publiek praten, en andersom. Tenminste: dat is de grote belofte. Gebeurt het ook?'

In een recent artikel in het vakblad *New Media & Society* beschrijft ze haar onderzoek naar die vraag. Ze bestudeerde een set van meer dan dertienduizend tweets van en aan Nederlandse, Amerikaanse en Britse parlementsleden. In hoeverre is

er nou echt een dialoog? Het cliché over Twitter wil dat politici alleen maar reclame voor zichzelf maken, en dat het electoraat in ruil daarvoor doodsb bedreigingen en scheldpartijen terugstuurt.

Dat is echter te simpel, zo blijkt. In maar liefst vijftien procent van die tweets is volgens Tromble sprake van een soort dialoog tussen politicus en burger. 'Meer dan ik zou hebben verwacht.' De Nederlanders en Britten doen dat wel vaker dan de Amerikanen, blijkt.

'Je zou eigenlijk verwachten dat het andersom is. Zowel het VK als de VS werken met een *first-past-the-post*-systeem, waarbij de politicus die de meeste stemmen krijgt in zijn of haar gebied, wint. De Amerikaanse staat Utah is bijvoorbeeld verdeeld in vier districten, met elk zo'n driehonderdduizend stemmers. Je zou ze niet op de thee willen, maar dat is een aantal waar je met wat slimme tweets een electorale deuk in kan slaan. En omdat je uit dezelfde regio komt, heb je al meteen een band, in theorie.

'Uit mijn analyse blijkt dat niet het politieke systeem, maar juist het publiek bepaalt hoe er wordt getwitterd. De bevolking van Amerika is sterk gepolariseerd. Er is veel negativiteit over het politieke systeem, en haat over de kandidaten van de andere partij. Degenen die naar politici twitteren, doen dat op zo'n felle, negatieve manier dat de politicus geen antwoord wil geven. De meeste kritiek is niet constructief. Dat zie je in mijn data ook: politi-

ci die veel negatieve boodschappen krijgen, antwoorden veel minder. In de VS krijgen bijna alle politici nare, laaghartige boodschappen. Dan ga je ook geen tijd en moeite investeren om die ene constructieve tweet te vinden en te beantwoorden.'

Niet dat de Nederlandse politieke twittersfeer nou een en al poldergezelligheid en hagelslag is – Geert Wilders krijgt honderden doodsb bedreigingen per maand – maar blijkbaar gaat het er toch anders aan toe. En het VK? 'Mijn dataset is van voor het Brexit-referendum. Ik zou mijn onderzoek dolgraag nog eens overdoen om te kijken of er in het meer gepolariseerde Groot-Brittannië anders wordt getwitterd. Dat zou een goede manier zijn om mijn hypothese te testen.'

Maar is het politieke debat niet juist gepolariseerd *dankzij* de sociale media?

'Die trend is daar niet begonnen', denkt Tromble, afkomstig uit de Amerikaanse staat Wyoming. 'In de VS waren *talk radio* en kabelnieuwszenders als Fox News de eersten die sterk toegewijd waren aan één politieke standpunt en het demoniseren van andere visies. De vraag is of sociale media dat probleem erger maken. Er is onderzoek dat suggereert dat de problemen met filterbubbels en echokamers niet zo groot zijn als veel mensen denken. Je komt een politieke mening die afwijkt van de jouwe eerder online tegen dan in het echt. We praten helemaal niet zo vaak over politiek in het echte leven, en als we het doen, doen we het met

mensen waar we het grotendeels mee eens zijn. Aan de andere kant zien we wel veel vijandige berichten. Kleine studies suggereren dat zulke agressieve *shitposts* de politieke polarisatie versterken, maar er is echt meer onderzoek nodig.'

Ondanks alle haat en nijd zouden politici toch op sociale media moeten gaan, vindt de politicoloog. Omdat het een effectieve manier is om je boodschap publiek te maken, uiteraard. Maar vooral ook om toch de dialoog op te zoeken. 'Ik onderzocht samen met mijn collega Michael Geffert hoe mensen dachten over een fictieve politicus, waarvan we ze berichten lieten zien. De politicus kreeg vragen, en als hij daar serieus op inging in plaats van ze te negeren of een standaard antwoord te geven, veranderden mensen echt van mening.' Dat gebeurde ook bij Democraten die een fictieve Republikeinse politicus zagen, en andersom.'

De lokale politiek, zoals de gemeenteraad, is volgens Tromble 'de perfecte omgeving' om zulke democratische ideeën uit te oefenen.

'Laat zien dat je antwoord geeft op vragen, en dat je de mensen serieus neemt. Het kost tijd, maar je kan er echt grootse dingen mee bereiken. Zelfs als mensen niet op je gaan stemmen, kan het er vermoedelijk – dat wil ik nog verder onderzoeken – voor zorgen dat ze minder cynisch worden over politiek. We zien nu echt ongezond veel cynisme, en als meer één-op-één gesprekken daartegen helpen, zou dat een verbetering zijn.'

Kweeknier

Onderzoekers van het Leids Universitair Medisch Centrum proberen al jaren om uit stamcellen nieuwe nieren op te kweken. Alleen al in Nederland wachten enkele honderden mensen op een donornier, dus als je die zou kunnen maken zou dat helpen, zeker omdat een nier die gemaakt is van je eigen cellen naadloos aansluit op je immuunsysteem. In *Stem Cell Reports* beschrijven de Leidenaren, met Cathelijne van den Berg als eerste auteur, de volgende stap in de richting van zulke transplantaties. De mini-niertjes die ze maken van muizenstamcellen, bevatten wel alle verschillende celtypen die in een echte nier zitten, maar de bloedvaten zijn nog lastig. Overgezet onder het nierkapsel van een muis, sluiten de bloedvaatjes echter wel aan op de bloedsomloop van het diertje, en dat zorgt er vervolgens voor dat de nier ook veel verder groeit dan hij in een petrischaaltje kan. Hij gaat steeds meer op een echte muizen-nier lijken, zo blijkt. Het gaat allemaal nog jaren duren voordat een nierpatiënt er wat aan heeft. Zelfs als de te transplanteerbare kweeknieren voor mensen er niet van komen, kan dit toch nog nuttig zijn: het leert ons meer over hoe nieren zich ontwikkelen, en de *organoids* kunnen gebruikt worden om medicijnen op te testen.

Orchidee

Promovendus Diego Bogarín Chaves kwam op basis van DNA-onderzoek aan een groep tropische orchideeën met kleine bloemen tot de conclusie dat de taxonomische indeling daarvan op de schop moet. In *Phytotaxa* beschrijft hij de nieuwe classificatie, waarvoor hij vier nieuwe families lanceert. De orchidee, *Trichosalpinx chamaelepanthes*, krijgt daarin ook een nieuwe naam, want hij hoort eigenlijk in een geheel eigen genus. De plant met de ranke paarse bloemen heet vanaf nu *Gravendeelia chamaelepanthes*, naar Bogarín's begeleider, DNA-onderzoeker Barbara Gravendeel. 'Chamaelepanthes' komt van 'chamae' (dicht bij de grond) en 'lepanthes', een verwante groep van orchideeën.

Anatomie

Leiden is een stad vol musea, maar een van de tofste van allemaal is slechts heel beperkt toegankelijk voor het grote publiek. Alleen op bijzondere dagen mag je het Anatomisch Museum van het Leids Universitair Medisch Centrum in, en dan nog onder begeleiding. Dat is dan wel een kans die je moet grijpen, want de bijna vierhonderd jaar oude collectie is prachtig. In het *American Journal of Medical Genetics Part A* beschrijven vier onderzoekers de geschiedenis van het *Museum Anatomicum*. Het eerste Leidse anatomie-onderwijs werd gegeven door professor Pieter Pauw, een leerling van Vesalius, vanaf 1589. De eerste specimens werden verzameld bij het Anatomisch Theater aan het Rapenburg. Vanaf 1721 breidde superpreparaateur Albinus de collectie flink uit, maar een gedeelte daarvan ging verloren bij de explosie van een kruisvaart in 1807. In de negentiende eeuw kwam het museum in handen van Eduard Sandifort en zijn zoon Gerard, die uitgebreide beschrijvingen maakten van onder meer de misvormde foetus van sterk water. Ze gaven overigens ook een beschrijving van een aangeboren hartafwijking die nu de 'tetralogie van Fallot' heet, jaren voordat meneer Fallot dat zou doen. 'Geboorte-afwijkingen zijn nu zeldzaam, en daardoor worden dit soort geïnstitutionaliseerde collecties steeds waardevoller', schrijven de auteurs.

Maretjes

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Doel met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 23 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8, waarvan 4 met vergoeding van 5 tot 10 euro. **Voortgezet onderwijs**: *Nederlands, 2havo. *Nederlands, 3havo. Nederlandse verslagen maken, hbo, eerste jaar bestuurskunde. *Nederlands, Engels, 3havo. *Nederlands, 5vwo. *Nederlands, Engels, brugklas mavo. *Nederlands, Engels, 4havo.

*Engels, wiskunde, 2mavo-havo. *Engels, 5vwo. *Wiskunde, maatschappijleer, 3vmo-basis-kader. *Wiskunde, Nederlands, geschiedenis, 2mavo. Engels, Speciaal Voortgezet onderwijs. *Wiskunde, brugklas mavo-havo. *Frans, geschiedenis, Nederlands, wiskunde, brugklas vmbo-mavo. *Wiskunde, 3havo. *Wiskunde, biologie, 2havo-vwo. *Engels, brugklas anderstaligen. **Leiden-aZuid**, 4 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. Onderwijswinkel, Driftstraat 77, ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoonen@owwleiden.nl.

SG zoekt enkele studentambassadeurs! Voor het begeleiden van onze avonden: het ontvangen van sprekers en toehoorders, zaal ondersteuning en het introduceren van de spreker bij het publiek. En soms hebben wij hulp nodig voor de website. Wie wil ons tegen betaling (contract bij JobMotion)

komen helpen? Het enige dat je nodig hebt, is een Nederlandse basisverzekering ziektekosten. Studium Generale organiseert brede, academische activiteiten, zoals lezingen, symposia, filmvertoningen en debatten. Deze zijn bedoeld voor studenten, medewerkers en alle andere geïnteresseerden. Stuur ons je CV en een korte motivatie: studiumgenerale@sea.leidenuniv.nl

Matthew Locke Koperensemble zoekt **TROMBONIST**. We spelen al 35 jaar muziek uit alle stijlperiodes en oefenen in Oegstgeest. Bezetting is 4 trompetten, 3 trombones, (hoorn) en tuba. Meer info: info@trompetshop.nl

Universele lessen voor deze tijd Maandag 12 maart, 19.30 uur. Locatie: Sijthoff Doezastraat 1b, Leiden. www.stichtingisis.org

St.Platform SamenWerken: met hart en ziel werken aan (arbeids-)participatie van mensen met langdurige achtergrond GGZ. Binnenkort zichtbaar en vindbaar door jouw aanstekelijke website? Wij zien er naar uit! fsamenwerken@gmail.com 06-83392544

Kom schaken bij het Leidsch Schaak Genootschap! Elke vrijdagavond vanaf 20 uur aan het Diamantplein. Van beginner tot expert en voor jong en oud. Zie lsg-leiden.nl voor overige info.

Minder stress, meer plezier en energie in je leven? Young Adults Yoga 16-36 jaar. Elke maandag 10.30 en woensdag 20 uur. www.studentenyogaleiden.nl Aanmelden voor een proefles of kennismaking: chiara@guruaanhuus.nl.

Achtergrond

Jet Bussemaker tijdens het debat over het leenstelsel in de Eerste Kamer, januari 2015. Foto: Taco van der Eb

Het kan snel veranderen

> Vervolg van de voorpagina

Wat gaat er hier dan fout?

‘Vrouwen werken vaker in deeltijd, zijn er langer uit de running als ze kinderen krijgen. Maar het geringe aantal vrouwelijke hoogleraren kan niet alleen die oorzaken hebben.

‘Het is in onze culturele gewoontes ingesleten dat vrouwen minder kansen krijgen. Er is *gender bias*. Zonder vrouwen in een sollicitatiecommissie is de kans heel groot dat de keuze op een man valt. Een publicatie van “Mark” wordt hoger gewaardeerd dan precies hetzelfde artikel met de naam “Margarita” erboven. Universiteiten moeten zich er veel bewuster van worden hoe die mechanismen werken.

‘De kern is dat het probleem vaak meteen bij vrouwen wordt neergelegd. Die zouden niet hard genoeg willen werken. Dat soort ideeën vind ik echt beschamend. Een werkgever moet zich juist afvragen: wat kan ik doen om het voor vrouwen aantrekkelijk te maken om in de wetenschap te blijven? Je moet het juist omkeren: wil je meer kwaliteit? Dan moet je meer vrouwen aannemen. We verliezen nu nog enorm veel talent.’

Ziet u vooruitgang?

‘Toch wel. Als minister ging ik over de Zwaartekrachtsubsidies, waarbij tientallen miljoenen verdeeld worden over grote onderzoeksprojecten. In 2012 reikte ik die voor het eerst uit en was toen de enige vrouw op het podium.

‘Toen heb ik aan de jury gevraagd: wat is hier nou aan de hand? Gelukkig zijn de voorwaarden veranderd: indieners moesten meer belang hechten aan jong talent en diversiteit. Afgelopen zomer heb ik voor het laatst deze subsidie uitgereikt. Nu was driekwart van de personen op het podium vrouw. Het kan snel veranderen.’

Moeten afgestudeerde vrouwen die weinig met hun opleiding doen daarop worden aangesproken?

‘Ik vind niet dat je kunt zeggen: de maatschappij heeft zoveel in je geïnvesteerd, ga dat nu maar terugbetalen. Het is wel heel fijn dat vrouwen wel blijven werken en het liefst meer dan een paar uur in de week. Maar blijkbaar zijn we als samenleving niet in staat om de condities te creëren waarin het voor hen aantrekkelijk is om méér te werken. Het beleid is de laatste dertig jaar nogal wispelturig geweest als je kijkt naar bijvoorbeeld kinderopvang. En onze verlofregeling is vrij achterlijk vergeleken met het buitenland. We hebben stapjes gezet, maar het houdt niet over. We bieden vrouwen geen zekerheid.’

Heeft u als minister te maken gehad met seksisme?

‘Ik heb in het buitenland wel eens meegemaakt dat men niet direct wist wie ik was en dat ze dan vervolgens dachten dat de mannelijke directeur-generaal die naast me liep de minister was, en ik een tassendrager, of zo.

‘In het kabinet Rutte II heb ik nooit het gevoel gehad dat gender een rol speelde. Ik was wel heel blij dat ik vrouwelijke collega's had. Als ik de enige vrouw was geweest, had ik het niet prettig gevonden. Als ik nu mijn vinger in de ministerraad opstak omdat er ergens een man werd benoemd op een positie waar nog geen enkele vrouw zat, kreeg ik gelukkig vaak steun van mannelijke collega's. Sterker nog, zij agendeerden het punt dan vervolgens.’

U was in de jaren negentig zelf wetenschapper aan de Universiteit van Amsterdam. Veel docenten klagen over de toenemende werkdruk. Herkenbaar?

‘De publicatiedruk is enorm toegenomen. Toen ik begon op de univer-

siteit kwam je het andere uiterste tegen. Er zaten mensen die in tien jaar niets hadden gepubliceerd.

‘Ik vind het goed dat er tegenwoordig strengere eisen zijn. Je moet wel oppassen dat je elkaar niet helemaal gek maakt met het produceren van artikelen. Aan Amerikaanse universiteiten zijn er experimenten met publicaties: concentreer de beoor-

‘Het idee dat vrouwen niet hard genoeg willen werken, is echt beschamend’

deling op de kwaliteit. Beoordeel de wetenschapper op één bijzondere publicatie in vijf jaar. Laat zien waar je echt het verschil hebt gemaakt. Want het komt vaak voor, dat er tig verschillende artikelen over hetzelfde onderzoek verschijnen, alleen om aan de publicatie-eisen te voldoen. Wetenschappers moeten de tijd hebben om te reflecteren op bredere maatschappelijke vraagstukken. Er is door het vorige kabinet hard gewerkt om meer investeringen mogelijk te maken. En met het studievoorschot wordt geld vrijgemaakt om in het onderwijs te investeren.’

Hoe vindt u dat de invoering van het studievoorschot verloopt?

‘Ik ga daar niet al te scherpe uitspraken over doen en wil mijn opvolgster niet voor de voeten lopen. Maar ik heb het ingevoerd en wil uiteraard dat het goed wordt uitgevoerd. Ik heb altijd gezegd: we moeten dit aan studenten kunnen uitleggen, want zij hebben iets ingeleverd: de basisbeurs.’

De universiteiten en hogescholen moesten dat studievoorschot eerst zelf voorschieten. Volgens de Algemene Rekenkamer is niet duidelijk of die zogeheten voorinvestering daadwerkelijk aan beter onderwijs wordt besteed.

‘We konden niet verwachten dat alle universiteiten en hogescholen dezelfde zak met geld gingen uitgeven. Er kon niet één norm komen: niet elke universiteit staat er immers financieel hetzelfde voor. Dat zou op termijn negatieve effecten kunnen hebben. Heel belangrijk is dat de medezeggenschap meer te zeggen kreeg over de hoofdlijnen van de begroting. De discussie over de verdeling van het geld moet juist binnen de instellingen plaatsvinden.’

Juist dat functioneert niet goed. Het is voor studenten lang niet altijd duidelijk waar en waarom ergens geld heen gaat.

‘Het zou raar zijn als er helemaal geen opstartproblemen zouden zijn. Ik ben zelf bestuurder geweest en heb heel veel met de medezeggenschap overlegd. Een college van bestuur kan meters papier naar de raad sturen en ze daarmee een rad voor de ogen draaien. Dat wil je voorkomen. Ik weet hoe moeilijk het is om het “goede gesprek” te voeren. Daar

komt nog bij dat de instellingen zelf bepalen wat precies die hoofdlijnen zijn. Dat maakt het lastig.’

Net als in 2010 bent u weer ambteloos burger. Wat gaat u doen?

‘Kort na mijn ministerschap overleed mijn moeder, en werd mijn vader ernstig ziek. Dus het was goed dat ik tijd had voor familie. Je hebt ook wel tijd nodig om af te kicken van het ministerschap en na te denken over wat je verder wil.

‘Bij voorkeur vind ik een nieuwe baan die een combinatie is van alles wat ik hiervoor heb gedaan. Ik heb alle kanten van het hoger onderwijs gezien. Uiteraard als minister en bestuurder van de Hogeschool en de Universiteit van Amsterdam, maar ik heb als docent ook aan grote groepen eerstejaars college gegeven en promovendi begeleid. Het is fijn om met jonge mensen na te denken over waarom dingen gaan zoals ze gaan.’

DOOR VINCENT BONGERS

Jet Bussemaker, De Nederlandse vrouw: bakfietsmuts of gelukkig deeltijdmens?

Annie Romein-Verschoorlezing (Referent is Lamyae Aharouay), Academiegebouw, donderdag 8 maart, 19:30

Annie Romein-Verschoorlezing

De jaarlijkse lezing is vernoemd naar schrijfster en historica Annie Romein-Verschoor (1895–1978). In 1935 promoveerde ze in Leiden bij Albert Verwey op het proefschrift *Vrouwen-spiegel*, over de Nederlandse romanschrijfster na 1880. Ze debuteerde in 1928 met een kinderboek. Later schreef ze onder meer een roman over

het leven van Hugo de Groot, essays over literatuur, memories over haar links engagement en inzet voor de emancipatie van vrouwen. Vlak voor de Tweede Wereldoorlog speelde ze een belangrijke rol in het Comité van Waakzaamheid tegen het fascisme. Samen met haar man Jan Romein was ze een voorvechter van het marxisme.

Dan maar geen promotie

Wolkers-biograaf Onno Blom blikt terug

Onno Blom (rechts) en Jan Wolkers in diens atelier op Texel, zomer 2007. Foto Tessa Posthuma de Boer

In *Memoires van een biograaf* blikt Onno Blom terug op de tien jaar waarin hij aan zijn boek over Jan Wolkers werkte. En hij beschrijft hoe zijn promotie in Leiden bijna niet doorging. Een voorpublicatie.

DOOR ONNO BLOM In de lente van 2017, nadat ik de eerste versie van mijn proefschrift had ingeleverd bij de promotiecommissie en als een bezetene bezig was om redactie te plegen op de biografie – ik las mijn boek ‘als mijn ergste vijand’, zoals ik van Wolkers had geleerd – kreeg ik de schrik van mijn leven.

‘Ga maar even zitten,’ zei mijn promotor Willem Otterspeer aan de telefoon. ‘Zit je?’

Angstige stilte.

‘De commissie ziet niets in je boek. Ze achten het geen proefschrift waardig.’

Natuurlijk was ik niet gaan zitten, dus ik moest me stevig vastgrijpen. Alles tolde om me heen. Mijn rug werd ijs- en ijskoud. Eén keer eerder was me dat overkomen: ik was een jaar of zeven, schaatste op een slootje, en plotseling sloeg een schots om en lag ik in het ijskoude water. Mijn jas zoog zich vol, mijn benen werden zwaar en vlak voor een moeder van een klasgenootje iedereen aan de kant opzij duwde en me uit het zwarte water naar boven trok (die avond zou ze mij en mijn moeder, toen we haar de grootste bos bloemen uit de wijde omgeving gingen brengen, haar scheenbenen laten zien – die zaten vol diepe sneden en blauw-paarse plekken van de scherpe ijsschotsen) zag ik mijn leventje in flitsen aan me voorbijtrekken.

‘Hallo?’ zei Willem in mijn oor. ‘Ben je daar nog?’

We spraken later op die dag af. Willem was verbijsterd. Hij vertelde me dat de leden van de promotiecommissie vele, zwaarwegende bezwaren hadden tegen mijn proefschrift. Men miste expliciete verwijzingen naar en analyse van secundaire literatuur, theoretisering van het genre van de biografie, positionering tussen tijdgenoten, verregaande bronnenkritiek en uit-

gebreide tekening van de context. Ik zou Wolkers levenswandel expliciet moeten verklaren of kenschetsen als ‘wegbereider van de seksuele revolutie’ of als gereformeerde kerkverlater in de jaren veertig.

Het waren allemaal zaken die ik heel bewust uit *Het litteken van de dood* had gelaten. Ik had de secundaire literatuur gelezen. Een hele bibliotheek over de biografie en historische literatuur over de tijd waarin Wolkers leefde resoneerde mee – en niet alleen in de proloog en epiloog waarin ik mij verantwoordde. Maar het leek me veel belangrijker om een tastbaar beeld te schetsen van de tijd, dan om schoolse uittreksels van boeken over die tijd te publiceren. Daar wordt je verhaal niet levendiger van. En ook niet wetenschappelijker.

Ik zou zogenaamd niet aan bronnenkritiek doen, maar ik maakte wel een messcherp onderscheid tussen de verschillende bronnen waaruit ik putte. Tot in de kleinste details, tot op het woord en penseelstreek, liet ik zien hoe Wolkers kunst maakte van zijn leven – en verantwoordde dat in tweehonderd bladzijden noten. Op basis van het archief van Wolkers, en de spiegeling daarvan in zijn romans, verhalen en essays, kon ik een zeer intiem beeld geven van zijn persoonlijkheid, obsessies en drijfveren. Ik wilde hem niet zozeer van buitenaf, maar van binnenuit beschrijven.

In het geven van verklaringen of morele oordelen was ik terughoudend geweest. Dat was mij met de paplepel ingegoten. Mijn vader, die de opeenvolgende versies van mijn proefschrift had meegelezen, had als historicus altijd een gedistantieerde houding ten opzichte van de geschiedenis aangenomen. En zo keek hij ook als mens de wereld in: zonder vooropgezette moraal. Dat was mij volkomen vertrouwd.

Jan Fontijn, mijn oude leermeester aan de Universiteit van Amsterdam en gelauwerd biograaf, had me *De structuur van de biografie* te lezen gegeven, waarin Sem Dresden aan de biograaf de voorwaarde stelt ‘dat hij het leven van zijn held niet verklaart, maar de kring van onzekerheid, van onbepaaldheid, van raadselachtigheid, die het in werkelijkheid had,

ook in de biografie handhaaft. Alleen wanneer dat geschiedt, heeft de biograaf het leven van zijn held, zoals het geleefd is, in de ware zin van het woord begrepen.’

Daar was ik het hardgrondig mee eens. In het speuren naar details, in het opsnuiven van de sfeer, in het vertrouwd raken met de persoonlijkheid van mijn held, kon je niet ver genoeg gaan. Ik was in zijn huid gekropen. Ik was bijna Wolkers geworden, en wilde die sensatie op de lezer overbrengen.

Het oordeel van de commissie voelde als verlies. Alsof ik afscheid moest nemen van het ‘oude boek’ als van een geliefde. Alle stadia van rouwverwerking, door Wolkers in roman na roman verwoord, maakte ik nu door. Na de eerste schrik

‘Het enige wat een biografie moet zijn, is een goed boek’

was ik diep bedroefd. Daarna werd ik woedend en na een week waarin ik wezenloos voor me uit heb zitten staren en nauwelijks een woord kon uitbrengen, kwam ik tot bezinning.

Aan Willem vertelde ik dat ik niet van plan was om de aanbevelingen van de commissie uit te voeren. Ik was in die week van rouw tot de conclusie gekomen dat als ik die zou uitvoeren mijn boek er niet beter van zou worden, maar slechter.

Mijn promotor was het met mij eens. Willem schreef de leden van de commissie dat ik proloog en epiloog zou verstevigen en verder zou gaan om het corpus van mijn tekst – ik klink hier als een echte literatuurwetenschapper – stevig te redigeren. Om het beeld uit het blok marmer te bevrijden en te polijsten. Er zouden een paar honderd bladzijden uit het typescript verdwijnen. Citaten werden ingekort, zijwegen werden afgekap. Alles om het verhaal te laten stromen. Maar aan de inzet, de methode en de stijl veranderde ik niets.

Dan maar niet promoveren.

Een paar maanden later, op een bloedhete zomerdag, belde Willem Otterspeer op. ‘Zit je?’

Weer die angstige stilte.

In de zomer had ik met verdubbelde kracht verder gewerkt. Ik haalde nachten door, achter de computer in Leiden en het archief op Texel. Kilo’s viel ik af. Ik was een bleke jongeling als Piet Paaltjens geworden, en vreesde wat Willem zou gaan zeggen.

Tot mijn verbijstering vertelde Willem me dat de decaan van de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden had besloten om de leden van de promotiecommissie te ontslaan – op één lid na, Rick Honings, de biograaf van Bilderdijk, wiens wensen ter verbetering ik in de zomer precies aan het uitvoeren was – en vier nieuwe leden aan te stellen.

Mijn mond viel open. Ik wist niet dat het kon. De decaan was tot de conclusie gekomen dat de inzichten van promotor en kandidaat en die van de leden van de commissie onverenigbaar waren, en dit de enige weg was uit de impasse.

Hoe kon het dat Jan Fontijn, Hans Goedkoop, Hans Renders, Dik van der Meulen en Wim Hazeu wél hadden kunnen promoveren op hun biografieën van Frederik van Eeden, Herman Heijermans, Jan Hanlo, Multatuli en Simon Vestdijk en dat mijn biografie niet aan ‘de criteria’ voldeed?

Er was wat aan de hand met die criteria. In hun reacties op de eerste versie van mijn proefschrift had de eerste commissie het doen voorkomen of de criteria voor de wetenschappelijke biografie – let op de bepalend lidwoorden in deze zin – vastlagen. Of die in marmer gebeiteld waren als de tien geboden op Mozes’ stenen tafelen.

In feite is dat in de humaniora alerminst het geval. Hans Renders – wiens biografie van Jan Campert ik nog begeleidde als redacteur bij De Bezige Bij – schreef in het nawoord bij zijn proefschrift over Jan Hanlo al: ‘de wetenschappelijke biografie bestaat niet’. In die opvatting werd

hij gesteund door de meest vooraanstaande biografen. Hermione Lee, biografe van Virginia Woolf, stelt in *Biography. A Very Short Introduction* zelfs dat er voor de biografie helemaal geen regels bestaan.

Het enige wat een biografie moet zijn, is een goed boek.

Mijn proefschrift leek inzet te zijn van een wetenschappelijke stammenstrijd. Dat het klimaat in de letteren was veranderd, was niet nieuw voor mij. Ik hoorde van vakgenoten die nog wel eens op de universiteit kwamen of die er zelfs werkten de meest horribele verhalen over wat zich daar afspeelde. Docenten en studenten hielden zich niet meer bezig met het lezen van romans, verhalen en gedichten, maar met ‘frames’, ‘linguistisch kapitaal’ of de theorieën van Derrida en Bourdieu.

In ‘Het raadsel der onleesbaarheid’, de Huizingalezing van 1978, vroeg Karel van het Reve zich af hoe het in vredesnaam mogelijk was dat wetenschappers die literatuur bestudeerden zelf zo slecht in staat waren om leesbaar te formuleren en zich met interessante vragen bezig te houden.

Huilend van woede én van het lachen las ik zijn rede nog eens na. ‘Dames en heren,’ sprak Karel van de kansel van de Leidse Pieterskerk, ‘ik heb u een taferel geschilderd van grote ellende. En wat het ellendigste van al is: ik geloof niet dat er de eerste halve eeuw verandering in deze ellende zal komen.’

Dat had Karel goed gezien.

In de nieuwe promotiecommissie, die ik de herziene, uitgebeende en geredigeerde versie van mijn proefschrift mocht voorleggen, vroeg mijn promotor ditmaal niet alleen wetenschappers van naam, maar ook wetenschappelijke biografen die hadden laten zien goede schrijvers te zijn.

Wie weet kwam het dan toch nog goed.

Onno Blom, *Memoires van een biograaf*. De Arbeiderspers, Privé-domeinreeks, 252 pg, € 19,99

Onno Blom met paranimfen Casper Faassen (links) en Jochem Myjer (rechts) op 19 oktober 2017. Foto Werry Crone

Nasleep: ophef over criteria (en fatwa’s)

Op 19 oktober 2017, de tiende sterfdag van Jan Wolkers, promoveerde Onno Blom in Leiden op *Het litteken van de dood. De biografie van Jan Wolkers*.

Het boek werd tumultueus onthaald. Marita Mathijsen, lid van de eerste commissie, schreef een opinie-stuk in *NRC Handelsblad* met acht criteria waarvan volgens haar een wetenschappelijke biografie aan moest

voldoen. Willem Otterspeer, Bloms promotor, schreef daarop dat de criteria van Mathijsen een ‘drammerig mengsel zijn van dwang, vanzelfsprekendheid en eenzijdigheid. Allereerst het fatwa-achtige karakter ervan. Een metier dat zich zo laat opsluiten berooft zich van de experimentele mogelijkheden die het levensbloed ervan zijn.’

Famine as a weapon

An expert on African affairs calls for prosecution

Famine as a military strategy has made a comeback, according to British professor Alex de Waal. "This is not a natural disaster; it's the consequence of human actions."

BY VINCENT BONGERS "Don't be fooled by pictures of starving children in a dusty desert in Yemen", says Alex de Waal. "The fact that those children have nothing to eat has nothing to do with extreme drought. The children's hunger is the direct result of the actions of Saudi-Arabia and the United Arab Emirates, whose most effective weapon is the lack of food in Yemen: they have the country in a stranglehold. The Saudis want to subdue the Houthi rebels and will not allow the deaths of a million famine victims to get in their way, so this odious strategy was recently revived."

De Waal, Executive Director of the World Peace Foundation at Tufts University in the United States and author of *Mass Starvation*, visited Leiden University a while ago to give a lecture at The Hague's Wijnhaven Building.

They are starving the Yemenites in an extremely devious way, he explains. "Yemen imports eighty per cent of its food and a large part of it arrives at the port of al-Hudaida, but ships from the American and British navies are blocking the port at the Saudis' request and with the approval of the UN Security Council. In theory, they allow food through, but the extensive inspections cause very long delays. The Saudis have bombed the container port into

'First, you need a flood or a drought. Add a conflict to the mix, and you have a recipe for disaster.'

oblivion, so unloading is very slow too.

"On the other side, the Houthi are causing problems with their own blockades. Added to which, no one has any money to buy food, which has skyrocketed in price, and, therefore, seven million Yemenites are in danger of starving to death and the West is allowing it to happen. And to think that things were actually improving in the last decades",

sighs De Waal. "In the last twenty to thirty years, such famines hardly occurred anymore. A combination of three or four factors will produce a famine. First, you need extreme drought, or, conversely, a flood. If a military or administrative conflict is added to the mix and food prices soar, you have a recipe for disaster. The most influential force in such circumstances are the decisions made by governors, politicians and

the army. If someone dies of hunger, you can assume that someone else wants them to. The fact that famine is making a comeback can be attributed to human intervention. We can see the same thing happening in Syria and Somalia and we need to prevent this comeback."

According to De Waal, the impact of climate change is not the decisive factor in the increase in famine. "More extreme weather is causing

additional problems, but remember: no rain does not automatically mean that a fatal food shortage will follow. Last year, both Ethiopia and Somalia suffered droughts. In Somalia, the drought resulted in a famine while in the neighbouring country, Ethiopia, it was avoided because the government and aid organisations intervened effectively."

Back in 2011, many people in Somalia died following a drought too. "That was partly because of the Patriot Act, the American government's anti-terrorism Act, under which any form of collaboration with a terrorist group is a punishable offence. It applied to the Islamic extremist group Al Shabaab in Somalia too, of course. In fact, the Red Cross could be prosecuted even if Al Shabaab stole a food truck, so gradually, aid dried up. It took nine months to find a solution, by which time 260,000 Somalis had died. The war-on-terror policy was more important than helping people, which is unethical. Governments should pay much more attention to the impact of their policies on the rest of the world.

What does he think needs to be done? "We need to prosecute the perpetrators. It's difficult, but a prosecutor at the International Criminal Court of The Hague should find it appealing to be the first to take on someone who is suspected of death by starvation. Rape is another weapon used in wars and it was a long time before soldiers were prosecuted for rape, but because activists and journalists kept calling the public's attention to it, so it eventually happened. The same thing could happen for famine."

Opinion

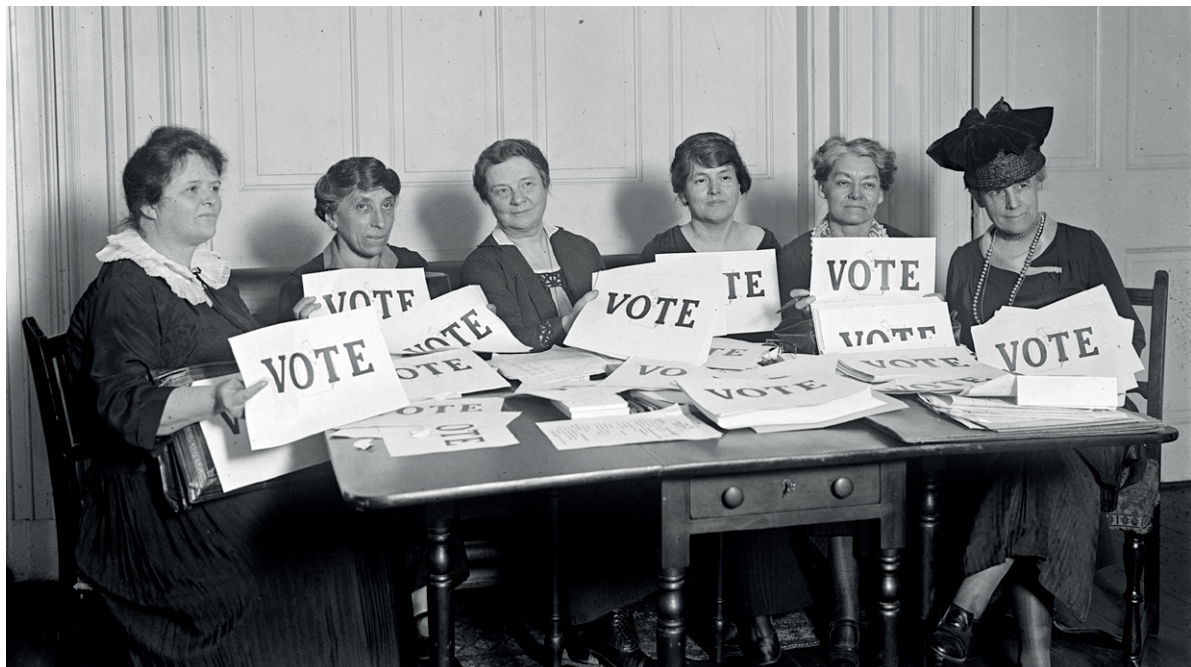
Dear EU students, go out and vote!

EU students should exercise an important right that is part of their citizenship: the right to vote in the upcoming local elections, writes **Monica den Boer**, Member of Parliament.

Dear EU students,

Many of you have come to the Netherlands from all corners of the European Union. With this letter, I wish to remind you that as a European Union citizen, you enjoy many rights and privileges. Being registered with a university in another EU Member State is a prime example of this. A privilege I personally enjoyed when I studied in Italy. Europe has become part of my identity ever since, and I sincerely hope it will become part of yours as well.

Besides your right to study in the Netherlands, you also have the freedom to find a job here. To work for a Dutch company or maybe even start your own business, after you finalise your studies. Or perhaps continue in scientific research. Many avenues are open. As of now, nothing is set in stone and the possibilities are endless. The freedom to move, study and work all over the

'Voting is easy. By regular mail you will receive a voting pass, a so-called stempas.'

EU is a boon to the young generations of Europeans today. Rights to be cherished.

I would like to invite you to actively exercise another important right that is part of your Union citizenship: the right to vote in the

upcoming local elections. EU citizens are eligible to vote, no matter how long they have resided in the Netherlands. Other international residents need to live in the Netherlands for at least 5 years, in order to be entitled to vote.

You can take part in the democratic process in whichever city is currently your home. Amsterdam, Groningen, Rotterdam, Maastricht or any other city in the Netherlands. Even if your residence is only temporary, you can have a say in

how your city will be governed for the coming years, by voting on 21 March 2018.

By means of your vote, you have a say in how education, public transport, and bike lanes (I assume you all ride a bike) will develop. A say in local measures to tackle climate change in your city. Or the opening and closing hours of bars and restaurants.

Voting is easy. By regular mail you will receive a voting pass, a so-called *stempas*. Make sure your address is registered properly with your municipality. Take the *stempas* and your valid ID with you to a polling station in your municipality. Most probably there will be a polling station close to your university building. In just a few minutes, you can make a real difference in your city!

While our democracy isn't flawless, it's vibrant and colourful. Especially at the local level. There will be many parties to choose from. Most of them publish their information in English online. This should help you in making your choice. I wish you all a great deal of wisdom as well as fun in making your choice!

MONICA DEN BOER is Member of Parliament for the D66 party (<https://international.d66.nl>)

Cultuur

Boze buurtbewoners protesteren tegen komst van de pedoseksueel Benno L. naar Leiden, februari 2014. Foto Taco van der Eb

Iedereen blij kan niet

De boze burger is van alle tijden, betoogt historica

Misschien moeten we niet altijd gehoor geven aan kwade burgers, stelt Leids historica Maartje Janse. In de essaybundel #WOEST laat ze, met nog 17 wetenschappers haar licht schijnen op boze burgers en de vraag hoe bestuurders met volkswoede moeten omgaan.

DOOR SUSAN WICHGERS Haar essay gaat vanzelfsprekend over de geschiedenis van burgerprotest, maar specifiek over de 19e eeuw. Toen ging het er namelijk anders aan toe.

‘Kijk, er bestaat zoiets als een protestrepertoire. Dat zijn alle manieren waarop burgers kunnen protesteren. Begin 19e eeuw ontstond er een nieuw repertoire: protesteren met waardigheid, beschaafder, zonder geweld.’ In de 17e en 18e eeuw, voor de omslag naar het beschaafde

repertoire, was geweld door boze burgers vrij gebruikelijk. ‘Geweld is van alle tijden. Vroeger gooiden ze de ruiten van burgemeesters in met een baksteen. Of ze vernederden bestuurders in het openbaar, door ze de kleren van hun lijf te trekken en pruiken van hun hoofd te halen. In dat opzicht was het geweldloze protestrepertoire meer uitzondering dan regel.’

Waren burgers in de 19e eeuw minder boos dan nu? Niet per se, zegt Janse. ‘Niet de burgers zijn veranderd, maar politici in hoe ze met boze burgers omgaan. Hoort erbij, dachten ze vroeger. Maar door de opkomst van het populisme is het kloofdenken ontstaan: er zou een enorme kloof tussen burgers en bestuurders zijn, die moeten we dichtend door beter te luisteren.’

Vanuit dat denkbeeld houden bestuurders gewelddadige protesten in stand. ‘Als je gewelddadig protest

beloont door er gehoor aan te geven, gaan burgers denken dat geweld werkt. Het protestrepertoire verandert pas als oude protestvormen niet meer effectief zijn.’

De bundel is geschreven in opdracht van de Raad Openbaarheid van Bestuur, om het debat over een weerbare democratie aan te gaan. In ieder essay wordt een advies gegeven aan politici. Uit het essay van Janse blijkt dat er misschien iets minder kritiekloos moet worden geluisterd naar boze burgers.

‘Dat betekent natuurlijk niet dat burgers niks te zeggen zouden hebben. Maar politici moeten vooral hun rol niet onderschatten, ook zij zijn verantwoordelijk voor het bestaande protestrepertoire. We moeten oppassen dat we ons niet laten gijzelen door geweld.’

Wat politici wel moeten doen: wijzen op de feiten. ‘Het is gevaarlijk als politici gaan geloven in emoties van

burgers. Bij rellen over een nieuw asielzoekerscentrum bijvoorbeeld. Bestuurders kunnen dan best begrip tonen, want natuurlijk zijn mensen bang; het is nieuw voor ze. De emotie is begrijpelijk. Maar de feiten liggen soms anders. Als zo’n azc er toch komt, blijkt het achteraf altijd wel mee te vallen met de verwachte horrorverhalen. Dat soort dingen zouden politici moeten benadrukken.’

‘Het is een illusie om te denken dat we alle inwoners blij kunnen maken en de kloof kunnen dichtend. De kracht van het vertegenwoordigende stelsel is juist dat er een verschil is tussen burgers en bestuurders. En de boze burger hoort er nou eenmaal bij: die laat zien dat we een vrije en open democratie hebben.’

Jasper Zuure en Sarah de Lange (eds.), #WOEST. Amsterdam University Press, 338 pagina’s, €22,99

Geraakt door kerk in Oeganda

Eerst vond ze het geloof raar; nu is ze christelijk. Maureen Visscher, masterstudent international relations, volgde de Leidse alphacursus voor studenten waar atheïsten, agnosten en mensen met vragen samen antwoorden zoeken.

DOOR DANIELLE TUK Ik ben niet christelijk opgevoed. Mijn omgeving zette zich juist af tegen het geloof, stempelde het af als raar en deed er lollig over. Maar toen ik 15 was, ben ik naar Oeganda geweest met een middelbare-schoolproject. Daar ben ik voor het eerst met de kerk in aanraking gekomen, en ook al hadden die mensen vrij weinig, toch deed het ze zoveel. Dat had me geraakt.

‘Daarna bleef ik in Nederland maar mensen tegenkomen die ik sprak over het geloof en zeiden:

‘Maar Maureen, wat betekent het geloof voor jou?’

‘Toen ben ik vorige zomer verhuisd en kwam ik bij mijn huisgenootje Irene, die bij NSL (Navigators Studentenvereniging Leiden, red.) heeft gezeten en christelijk is. Daar raakte ik mee aan de praat. Zij was de eerste die zei: “Waarom ga je dan niet wat met je geloof doen?” Ik wist niet zo goed wat ik er dan mee moest doen, dus toen zijn we samen alpha gaan doen.’

De alphacursus is een reeks van acht avonden en een weekend. Elke avond begint met een gezamenlijke maaltijd. Daarna is er een praatje of een filmpje over een thema, zoals Jezus, de kerk of genezing, waar in kringen van ongeveer vijf personen over doorgepraat wordt. Na afloop is er een borrel.

‘Alpha is een heel laagdrempelige manier om verder te komen in het geloof, als je vragen hebt, maar ook als je juist al verder bent en denkt veel antwoorden te hebben gevonden. Die mix van mensen kan elkaar prikkelen om verder te komen. Als je nog niet zover bent, is het de makkelijkste manier om er concreet wat mee te gaan doen en antwoorden te zoeken op je vragen.’

‘Eerst dacht ik heel rationeel: ik kan pas gaan geloven als ik dit, dit en dit weet. Door alpha ben ik meer gaan vertrouwen. Ik kwam erachter dat je niet per se antwoorden hoeft te hebben. Sinds ik dat vertrouwen heb, ben ik minder gaan vechten tegen het gevoel dat God niet kan bestaan. De cursus laat je zien dat er veel mensen en dingen in het Leidse studentenleven zijn die je verder kunnen hel-

pen met het geloof, zoals christelijke verenigingen.

‘Ik vond het fijn dat er zoveel verschillende mensen waren: van mensen die niet beter weten, tot mensen die atheïst of agnost zijn, tot mensen zoals ik die nog heel veel vragen hebben. Waar vind je die combi nou nog? En ik vind het heel bijzonder dat de kringleiders en het bestuur het zonder eigenbelang doen, voor de ander.’

‘Voor alpha was er nog een grote stem in mijn hoofd die zei: “Er is zoveel onrecht en er zijn zoveel problemen, hoe kan dat nou door God zijn?” maar nu heb ik dat vertrouwen en noem ik me christelijk. Het is de laatste stap geweest die ik nodig had.’

Open avond Alpha Students Sociëteit NSL, Oude Singel 56 Dinsdag 13 maart, 19:00, gratis

Agenda

FILM

LIDO
Red Sparrow
do. vr. ma. di. 11.45 + do. za. ma. wo. 18.00 + 21.30 + vr. zo. di. 21.00
SCIENCE CAMPUS
AlphaGo
Do 8 maart, 15.30, gratis
TRIANON
De Wilde Stad
dagelijks 12.45 + 14.45 + 16.45
Zie verder bioscopeninleiden.nl

MUZIEK

BPLUSC: VOLKSHUIS
Best of Open Podium
Vr 9 maart, 20.00, gratis
GEBR. DE NOBEL
Roxanne Hazes + Lakshmi
Vr 9 maart, 19.00, €14,-
MUZIEKHUIS
Hothouse Jazz: Trio Roelofs/Baas/Govaert
Za 10 maart, 20.30, €16,- (studenten €10,-)
MUZIEKPODIUM DE-X
Casa Ibérica
Vr 9 maart, 21.00, €15,- (voorverkoop €12,50, studenten €10,-)
PAARD VAN TROJE (DEN HAAG)
AVI ON FIRE & The Howlin’
Vr 9 maart, 20.00, €12,50
Keep Shelly in Athens
Za 10 maart, 20.00, €15,-
SCHELTEMA
30 up (dancehits)
Za 10 maart, 21.00, €12,50 (voorverkoop €10,-)
STADSGEHOORZAAL
Pulse: Artvak Saxophone Quartet & 155
Za 10 maart, 20.15, €21,-
TWEE SPIEGHELS
Rui Silva Trio
Zo 11 maart, 16.00, gratis
Spijghels special – Dan Nicolas
Wo 14 maart, 21.00, gratis
WAALSE KERK
Orgelconcert Theo Jellema
Za 10 maart, 16.30, gratis

DIVERSEN

ACADEMIEGEBOUW
Annie Romein-Verschoorlezing door Jet Bussemaker
Do 8 maart, 20.00, gratis
ARS
Opening expositie (WAN)ORDE
Zo 11 maart, 16.00, gratis
BOEKHANDEL KOOYKER
Schwob – een avond over Japanse literatuur van vóór Murakami
Wo 14 maart, 19.30, €5,- (studenten gratis)
HORTUS
Zondagwandeling De eerste voorjaarsbloei
Zo 11 maart, 12.00, €1,50 excl. entree
LIPSUIS
Lezing/debat: Van Venus Pudica tot Body Building
Di 13 maart, 19.30, gratis
MUSEUM BOERHAAVE
Literair-wetenschappelijke avond rond Thomas Lieske & Huize Ehrenfest
Do 8 maart, 20.00, €12,50 (studenten gratis)
MUSEUM VAN OUDHEDEN
Lezing/debat: Zijn Assyrische koningen moedig of moorddadig?
Zo 11 maart, 12.30, gratis
OUDE SINGEL 56
Open avond alphacursus
Di 13 maart, 19.00, gratis
OUDE STERRENWACHT
Lezing Ontmoetingen met een Komeet – Fred Jansen
Za 10 maart, 14.00, €4,-
SCHELTEMA
Veenproef ‘KRAAK’: KASSETT
Wo 14 maart, 19.00, v.a. €30,-
SCHOUWBURG
You’re The Top – Paul Groot, Marjolein Keuning e.a.
Di 13 maart, 20.15, v.a. €26,-
THEATER INS BLAU
Zonder toestemming
Za 10 maart, 20.30, €17,50
STADSGEHOORZAAL
Stadsdebat: Leiden Kiest
Wo 14 maart, 20.00, gratis
VRIJPLAATS
Wereldwijven & Global Grrls
Vr 9 maart, 17.00, €2,-

Kamervragen

Foto Marc de Haan

Column

Chaos en schaamte

Het tweede semester is inmiddels alweer vijf weken bezig en dat is precies de tijdsspanne dat ik mijn leven niet echt op orde lijkt te krijgen. Zes luttele contacturen per week klonk als het hoogst haalbare toen ik in het eerste jaar van mijn bachelor zat, maar het gaat me een stuk slechter af dan gepland. Langzaam verander ik in de chaotische student waarvan ik zeker wist dat ik 'm niet zou worden.

En eerst was dat nog wel grappig. Ik waste per ongeluk een dag extra mijn haar niet. Vroeg regelmatig terloops in een gesprek welke dag het ook alweer was. Had meer pyjamadagen dan non-pyjamadagen. Deed wekelijks in plaats van dagelijks de afwas. Dronk wat meer en wat sterker. Ging later slapen en stond vanzelfsprekend later op. Al snel viel het ook mijn huisgenoten op, maar we konden er gezamenlijk om lachen.

De grappigheid van die chaos maakte echter vanaf de vierde week plaats voor pure, onvervalste schaamte die zich in rap tempo ophoopte. Om half vijf 's ochtends schrik ik opeens wakker en vraag, naar bovenbeschreven gewoonte, in paniek aan de persoon naast me welke dag het is. '...vrijdag?' 'Kut, kut, kut, wat is het Wifi-wachtwoord? Er moet morgenochtend een artikel online en dat staat nog niet ingepland.'

Natuurlijk is uitgerekend wanneer jij in een stoffige studentenkamer in Kanaleneiland (of all places) verblijft, voor Google hét uitgerekende moment om een *two step verification* te vragen.

De opzet voor mijn laatst gepubliceerde column, werd geproduceerd vanaf een smartphone, in de nachttrein. Eenmaal aangekomen moest ik een uur op vijftiencentimeterhakken naar huis lopen, want ik was mijn fietssleutel verloren. Thuis schreef ik de column af en leverde ik 'm ergens rond een uur of vijf in. Niet geheel onverwachts, was het niveau van die woordenbrij ondermaats. Terwijl ik heen en weer bericht met de liefste eindredacteur ooit, sluit ik één van die berichtjes af met 'Fijn weekend alvast!' Op dinsdag.

Na een maand complete radiostilte besluit ik dat het toch tijd wordt om mijn scriptiebegeleider iets van me te laten horen. De schaamte wordt me te veel (en verder ben ik ook wel gewoon van plan om dit jaar nog af te studeren). Ik stuur een mailtje waarin ik beken dat ik eigenlijk minder heb gedaan dan ik had gewild en de bedoeling was en of we het er die week nog over kunnen hebben.

Geen zorgen, uiteindelijk is het artikel op tijd online gezwerd, mijn eigen column herschreven en was mijn scriptiebegeleider best wel positief over het werk dat ik in de tussentijd had verzet. Over een week heb ik weer een afspraak, zodat ik niet weer dertig dagen erover doe om een teken van leven te geven. Ik herpak mezelf. Deze column was volledig afgerond voor twee uur 's nachts.

FEMKE BLOMMAERT studeert taalwetenschap

‘Ik wil een uil als huisdier’

Catena-voorzitter Didier van Someren (24, Japanstudies)

Huis: Hooigracht 77
Kamer: 28 m²
Aantal huisgenoten: 1
Huurprijs: € 700,- exclusief

Hoe ben je aan deze kamer gekomen?

‘Via een advertentie op internet. Ik heb best geluk gehad. Maar doordat deze kamer in een hogere prijsklasse zit, had ik dus ook niet zo veel concurrentie. Wat ik er fijn aan vind? Moeilijk om te zeggen. Eigenlijk ben ik er niet zo tevreden over, hij is duur. De douche is wel mooi, een *solid* anderhalve vierkante meter, maar de keuken is erg klein.’

Mooie uilenverzameling.

‘Ik ben echt een uilenliefhebber. Niet alleen om hoe ze eruit zien, maar ook

als mythologisch icoon, als symbool voor wijsheid.’

Heb je een favoriet?

‘Niet echt, ik waardeer ze allemaal. Toen ik in Rome was, heb ik er ook eentje gekocht, en ik heb er een paar uit Tsjechië. Die zijn van glas, één is helaas kapot gegaan tijdens mijn verhuizing. Als het kon, zou ik een echte uil als huisdier willen. Maar dan zou ik ervoor moeten zorgen dat hij er in geen geval onder lijdt. Daarvoor moet je praktisch in het bos wonen.

En je hebt ook een kat.

‘Hij heet Rover. Eerst was hij van mijn moeder, maar ze kwam erachter dat ze niet zo’n kattenpersoon was. Of eerder, niet zo’n Rover-persoon. Jammer genoeg kan ik hem nu niet zo-

veel aandacht geven. Ik ben voorzitter bij Catena. Dat kost erg veel tijd, soms wel tachtig uur per week. Mijn zitzakken gebruik ik dan ook zelden, net als het handjevol games voor mijn PlayStation 3. Als mijn bestuursjaar is afgelopen en ik eindelijk weer kan gamen, is dat ding ook alweer tien jaar oud.’

Heb je meer verzamelingen?

‘Zeker, ik doe eigenlijk nooit iets weg. Ik heb een enorme berg bladmuziek. Die is deels voor mijn dirigentenopleiding, en deels voor het koor van Catena: aCatena. Ik maak daarvoor nog arrangementen. Ik speel al sinds m’n tiende piano.

‘Verder heb ik nog wat spellen uit Japan, waaronder een oorlogsvaandel van een krijgsmacht. Afgelopen zomer was er ik voor de derde keer. Tokio is

een waanzinnige stad, echt *next level*. Er is geen plek in Nederland die dat evenaart.’

Is het altijd zo netjes?

‘De dag voor dit interview kon je hier bij de keukentafel niet lopen. Ja, ik was wel een beetje gestrest en moest flink opruimen. Ik heb eigenlijk te veel spullen voor vijftiencm vierkante meter. En Rover verhaart veel, dus dat vult mijn kamer nog meer op.’

Heb je nog huisgenoten?

‘Er woont tegenover me een gast met wie ik een badkamer, wc, droger en wasmachine deel. Hij is de vice-fractievoorzitter van de PVV van Zuid-Holland, ik heb geen contact met hem.’

DOOR MONICA PRELLER

